

Norads årsrapport 2010

Foto: Ken Opprann

Norad
Direktoratet for utviklingssamarbeid

Postboks 8034 Dep, 0030 OSLO
Ruseløkkveien 26, Oslo, Norway
Telefon: +47 22 24 20 30
Fax: +47 22 24 20 31

ISBN 978-82-7548-566-1

Norads årsrapport 2010

15. april 2011

Samlet vurdering	5
Leveranser inn mot prioriterte områder i Tildelingsbrev og Norads virksomhetsplan.....	7
Klima og klimatilpasning.....	7
Miljø og naturressurser	8
Styresett	8
Korrupsjonsbekjempelse og illegal kapitalflyt.....	9
Sårbare stater	10
Likestilling	11
Tverrgående tema - gjennomganger.....	11
Helse	12
Utdanning og forskning	13
Sekretariater.....	13
Kvalitetssikring, god forvaltning og resultater	14
Forvaltningsgjennomganger.....	10
Partnervurderinger og organisasjonsgjennomganger	15
Statistikk	15
Økonomiske misligheter.....	15
Utenriktjenestens kompetansesenter (UKS)	16
Evaluering	16
Informasjon og kunnskapsformidling.....	17
Organisatoriske forhold.....	18
Driftsmidler	20
Kap 141 Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad).....	20
Kap 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling	20
Kap 165 Forskning, kompetanseheving og evaluering.....	21
Kap 166 Miljø og bærekraftig utvikling	21
Tilskuddsmidler	22
Kap 150 Regionbevilgning Afrika.....	22
Post 78 Regionbevilgning for Afrika	22
Kap 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling.....	22
Post 70 Sivilt samfunn	22
Post 71 Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid	24
Post 72 Demokratistøtte.....	21
Post 75 Internasjonale organisasjoner og nettverk	25
Kap 161 Næringsutvikling.....	26
Post 70 Nærings- og handelstiltak.....	26
Kap 162 Overgangsbistand	29
Post 70 Overgangsbistand.....	29
Kap 165 Forskning, kompetanseheving etc.....	30
Post 70 Forskning og høyere utdanning.....	30
Post 71 Faglig samarbeid.....	32
Kap 166 Miljø og bærekraftig utvikling	34
Post 71 Internasjonale prosesser og konvensjoner	34
Post 72 Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling.....	35
Post 73 Klima- og skoginitiativet	35
Kap 168 Kvinner og likestilling.....	37
Post 70 Kvinner og likestilling.....	37
Kap 169 Vaksine og helse	38
Post 70 Vaksine og helse	38
Post 71 Andre helse og aidstiltak.....	39

Samlet vurdering

Norads aktiviteter ble holdt på et høyt nivå også i 2010, med fokus på å tilpasse den faglige innretningen i tråd med politiske prioriteringer, og å styrke resultatarbeidet.

Det er Norads vurdering at etaten gjennom aktivitetene i 2010 i det vesentlige har svart på overordnede rammer og føringer for virksomhetens arbeid i 2010. Norad har:

- Dokumentert og formidlet bredt om norsk utviklingsinnsats og dens resultater
- Levert evalueringer iht. plan, og benyttet evalueringene til læringsprosesser
- Styrket arbeidet med mål- og resultatstyring innen tilskuddsforvaltningen, og forvaltet tilskudd i tråd med mål for den enkelte ordning
- Levert faglige rådgivning og kvalitetssikring for å bidra til at tiltak som forvaltes av UD og utenriksstasjonene oppnår bærekraftige resultater i tråd med overordnede mål. Leveransene har omfattet sektorinnsatser og tverrgående tema iht. departementets og utenriksstasjonene innmeldte behov
- Bidratt til høyere kvalitet i forvaltningen gjennom forvaltningsgjennomganger, juridisk rådgivning og kvalitetssikring, utvikling av verktøy og opplæring

Ved årets start konstaterte Norad at etterspørsel av faglig rådgivning og kvalitetssikring innen de fleste tematiske områder ble opprettholdt på høyt nivå, med en betydelig økning innen ren energi. Det var en dreining i behovsinnmeldinger fra departementet med en økning av tematiske og organisatoriske gjennomganger og faglig støtte inn mot det multilaterale arbeidet. Det var fortsatt relativt mindre etterspørsel etter faglige tjenester fra ambassader i sårbare stater og land i konflikt, enn fra mer tradisjonelle bistandsambassader.

En oppsummering på slutten av året viste at leveransene i løpet av året gikk atskillig ut over opprinnelige innmeldte behov. Flere ambassader som i utgangspunktet meldte inn lave behov, etterspurte mer i løpet av året.

Også 2010 bød på en utfordrende balansegang i første rekke mellom langsiktig innsats knyttet til faglige rådgivning og programutvikling, fleksibilitet til å møte prioriterte, større behov som ikke var innmeldt ved årets begynnelse og leveranser på små "hastebestillinger". Dette understreker behovet for arbeidet som er igangsatt med sikte på bedre planleggings- og samarbeidsmekanismer, bl.a. for å sikre at Norads rådgivning rettes inn mot prioriterte områder.

Norad var i 2010 i det vesentlige i stand til å levere tjenester på de områder som tildelingsbrevene krever. Den interne kapasiteten ble noe øket innen ren energi mens det både innen energiområdet og miljø og naturressurser var nødvendig med økt bruk av ekstern kompetanse. Dette er effektivt, men stiller samtidig krav til gode systemer for å sikre tilbakeføring av kunnskap til organisasjonen.

Relevansen av Norads rådgivning vurderes årlig i en brukertilfredshetsundersøkelse. Det var kun mulig å bruke resultatene fra ambassadenes tilbakemeldinger idet svarprosenten fra departementet var svært lav. Ambassadene var i all hovedsak positive, men det ble påpekt variasjon i kvalitet. I

kommentarene ble det pekt på at rådene ikke alltid var tilstrekkelig relevante, og derved fikk redusert anvendelighet.

Når det gjelder tilskudsforvaltningen, har Norad søkt å være mer konkret og presis i rapporteringen av resultater. Dette er et forbedringsarbeid som vil bli videreført i kommende år.

Leveranser inn mot prioriterte områder i Tildelingsbrev og Norads virksomhetsplan

Norad skal yte faglig rådgivning av høy kvalitet overfor Utenriksdepartementet og utenriksstasjonene. Rådgivningen omfatter forvaltnings- og sektorfaglige aspekter av alle bistandsformer og bistandskanaler. Norad trekker nedenfor fram noen sentrale leveranser innen regjeringens prioriterte områder, for å synliggjøre bredden i leveransene. Leveransene omfatter både rådgivning til utenriksstasjonene og til departementet, og oppgaver som er gjennomført på vegne av departementet.

Klima og klimatilpasning

Norad har i perioden videreutviklet den faglige rådgivningen og styrket kvalitetssikringen av bistanden på klimaområdet. Dette er et fagområde som er i sterk utvikling faglig og politisk, og hvor Norge har en ledende internasjonal rolle.

Norad har deltatt i arbeidsgruppe etablert av departementet, som har foreslått en anvendbar, norsk forståelse av addisjonalitet og en praktisk opptrappingsplan for norsk innsats innen klimatilpasning i bistanden. Det foreslås at en styrket norsk innsats for klimatilpasning i fattige land skal bygge på to hovedelementer:

- a) integrering av klimahensyn og "klimavasking" av all pågående og planlagt bistand
- b) satsing på særskilte tiltak innenfor sektorer og regioner som er særlig hardt rammet

Som en oppfølging av dette har Norad i særlig grad bidratt til å styrke det norske arbeidet med klimarobust landbruk med særlig fokus på Afrika, småskalaproduksjon og kvinner. Dette arbeidet er utført i nært samarbeid med departementet og ambassadene i Zambia, Malawi og Tanzania. Det inkluderer også et nært samarbeid med Yara som er ledende i et internasjonalt klimasamarbeid i regi av World Economic Forum. Videre er det gitt innspill til og utførte en rekke vurderinger av planlagte tilpasningsinitiativ, bl.a. i India, Malawi, Zambia og Nepal.

I 2010 ble Bærekraftshåndbokens vedlegg om klima og miljø revidert. En ny versjon som inkluderer både klima og miljø innenfor det samme rammeverket ble utviklet, og inngår som del av Bærekraftshåndboken som ble revidert i 2010. Bærekraftsvedlegget er presentert på en rekke kurs arrangert av UKS og ved ulike ambassader. Videre er det avholdt en rekke kurs, konferanser og klimatimer. Dette har bidratt til å heve kunnskapsnivået og forståelsen for klimarelaterte spørsmål innen bistanden.

Norad har bidratt til utvikling av et nytt, norsk klima/energiinitiativ kalt Energy+. Formålet med initiativet er å bidra til økt tilgang til fornybar energi og reduserte klimagassutslipp i utviklingsland. Dette vil bidra til å øke omfanget av kommersielle internasjonale investeringer i fornybar energi og energieffektivisering i utviklingsland. Initiativet vil bli innrettet med tanke på å kunne lanseres som et innspill i klimaforhandlingene. Norad har bidratt med betydelig faglige ressurser. Det ble i februar 2011 besluttet å etablere initiativet.

Miljø og naturressurser

2010 var FNs år for biologisk mangfold. Norad engasjerte seg i arbeidet med å etablere gode mekanismer som kan gi utviklingsland større fordeler av å ta bedre vare på sitt biologiske mangfold som hele verden er avhengig av. Gjennom det panafrikanske Initiativet for rettferdig fordeling av fordeler ved utnyttig av genressurser (ABS) har Norad bidratt både faglig og finansielt. Innsatsen ga de afrikanske forhandlerne mulighet til å sikre både politisk forankring og å fremme godt faglig funderte forslag i forhandlingene. Forhandlingene resulterte i Nagoyo-protokollen.

Bærekraftige investeringer og bærekraftig forvaltning innenfor landbruk og fiskeri har vært et hovedfokus i 2010. Innenfor landbruk har avdelingen fortsatt arbeidet med arealforvaltning, landrettigheter, store plantasjer og karbonbinding.

I tråd med regjeringens handlingsplan for miljørettet utvikling har Norad bidratt til integrering av miljøhensyn i nøkkelsektorer. Det har blant annet tatt form av råd og deltagelse i den faglige utviklingen av UNDPs og UNEPs felles Poverty and Environment Initiative (PEI). PEI hjelper for tiden 22 utviklingsland til fullt ut å integrere miljø i statsforvaltningen. Arbeidsmodellen er blitt evaluert, anbefalt og vedtatt av UNDPs styremøte som modellen for veien videre i integreringsarbeidet til UNDP. Norad spilte en aktiv rolle i å knytte disse landerfaringene til styrearbeidet i UNDP.

Norad deltar og bidrar med erfaringer fra norskstøttet bistand i en arbeidsgruppe under OECD DAC Environet for å utarbeide retningslinjer for kapasitetsbygging for integrering av miljø i samarbeidsland.

På grunn av stor etterspørsel etter Norads faglige rådgivning til miljø og naturressurser, har det i økende grad vært nødvendig å benytte ekstern ekspertise for å gjennomføre vurderingene.

Styresett

I 2010 styrket Norad sitt arbeid med å integrere styresett i sektorsatsninger gjennom kompetanseoppbygging for gjøre Norads råd mer relevante, helhetlige og etterspurte. Dette ble gjort gjennom dialog og erfaringsutveksling med aktører som Verdensbanken, UNDP, etc. innenfor styresett og politisk-økonomisk analyse. Et samarbeid er også initiert med Carnegie Endowment for International Peace, et ledende institutt innenfor dette området, hvor blant annet skogsektoren vil være et temaområde. Norad har, gjennom dialog med ulike deler av UNDP-systemet, bidratt til at UNDPs planer og budsjetter innenfor styresett i større grad er rettet mot REDD og land som er sentrale for Norge.

Andre viktige bidrag til Norad og utenriks tjenestens "ressursbase" inkluderer U4s rapport om styresett og anti-korrupsjonsutfordringer innenfor REDD og U4s utarbeidelse av kurs om anti-korrupsjon og naturressursforvaltning. Sistnevnte lanseres i 2011. Aktiviteter som seminaret om politisk-økonomisk analyse arrangert i samarbeid med UNDP og et internt anti-korrupsjonsseminar høsten 2010 har også bidratt til styrket forståelse for og økt bevisstgjøring i Norad og utenriks tjenesten rundt disse temaene.

Når det gjelder eksempler på mer landspesifikk rådgivning, utgjorde en politisk-økonomisk analyse levert av Norad en del av grunnlaget for innretningen av Norges nye samarbeidsavtale med Nigeria innenfor petroleumssektoren. Norads rådgivning til skogsatsingen i Guyana har blant annet bidratt til å sikre at menneskerettigheter, inkl. urfolksrettigheter, ivaretas. På anmodning fra Generalkonsulatet i Juba ble det gjennomført en korrupsjonsanalyse som skal brukes for å integrere anti-korrupsjon i norsk bilateral bistand.

Arbeidet med politisk-økonomiske analyser som ledd i å styrke utviklingssamarbeidet er videreutviklet. I 2010 påbegynte Norad på oppdrag fra ambassaden i Islamabad en slik analyse som ledd i en vurdering av innsatsen i forhold til styresett i Pakistan. En egen veileder om politisk-økonomiske analyser med fokus på staters legitimitet er utgitt.

Korrupsjonsbekjempelse og illegal kapitalflyt

Norad har nedlagt betydelige ressurser i arbeidet mot illegal kapitalflyt. Sammen med Utenriksdepartementets arbeid i internasjonale prosesser, har dette bidratt til å gi Norge en tydelig profil internasjonalt på dette området.

Norad har i 2010 brukt internasjonale konferanser, bl.a. arrangert av Verdensbanken og OECD, til å løfte fram tematikken illegal kapitalflyt og effekt på utviklingsland. I Korrupsjonsjegernetverket, hvor Norad er sekretariat, har begge møtene i 2010 hatt illegal kapitalflyt og tilbakeføring av stjålne midler som hovedtema. Norad har synliggjort for medlemmene brukbare verktøyer som undersøkelsesteknikker og informasjons- og kunnskapsbaser som kan brukes i arbeidet. Gjennom erfaringsdeling og kontakter mellom "korrupsjonsjegerne" har møtene bidratt til nært internasjonalt samarbeid mellom påtalemyndigheter i sentrale land i arbeidet mot illegal kapitalflyt og korrupsjon.

Det ble lagt betydelig arbeid i forberedelse til og dialog om etablering av et nytt forskningsprogram, Tax Havens, Capital Flows and Developing Countries (TaxCapDev). Hovedfokus for dette er å klarlegge hvordan eksistensen av skatteparadis påvirker utviklingsland og hvordan ulike problemer kan motvirkes. For å fremme kunnskapsspredning om illegal kapitalflyt rettet mot utviklingsland ble det også inngått nye avtaler med Publish What You Pay, Thomas Reuter Foundation og Tax Justice Network, med mål om å styrke kunnskapen om illegal kapitalflyt og korrupsjon. Gjennom støtte til Task Force on Financial Integrity and Economic Development, en sammenslutning av sivilt samfunnsorganisasjoner, regjeringer fra mer enn 50 land, og stiftelser, ble det laget en handlingsplan med konkrete tiltak for å påvirke endringer hos aktører og i pågående prosesser.

Norads støtte bidro til at U4 utvidet aktivitetene til å omfatte illegal kapitalflyt. To publikasjoner er publisert: "What does not get measured, does not get done. The methods and limitations of measuring illicit financial flows" og "International anti-money laundering laws. Improving external accountability of political leaders". Studiene har gitt ny kunnskap om hvordan givere kan bidra til å motvirke illegal kapitalflyt og legges inn i U4s kursvirksomhet for utenriktjenesten og Norad-medarbeidere.

I tillegg har Norad bidratt med kommentarer og innspill til en rekke internasjonale publikasjoner og arbeidsprogrammer. Dette har bl.a. bidratt til et nytt arbeidsområde mot illegal kapitalflyt for UNDPs

korupsjonsprogram. Lansering av konkrete programtiltak på landnivå vil skje i 2011. Anti-korupsjon innenfor REDD er satt på agendaen hos UNDP og nasjonale myndigheter i Kongo gjennom forberedelsene til en politisk økonomisk analyse som er planlagt våren 2011.

Sårbare stater

Norsk utviklingssamarbeid fokuseres stadig mer mot sårbare stater. Omfanget av norsk bistand til slike områder har økt i volum, og ligger i underkant av 25 pst. av det totale utviklingsbudsjettet. Afghanistan, Det palestinske området og Sudan er de tre sentrale samarbeidspartnerne i denne kategorien.

Norads rådgivning har både vært rettet mot sektorinnsatser i sårbare stater, som energi i Nepal og Afghanistan og budsjettstøtte til Det palestinske området, og mot å styrke kunnskapen om det komplekse bildet utvikling i disse landene påvirkes av. Både i forhold til Nepal og Afghanistan er retningslinjer innen energisektoren utviklet slik at det tas behørig hensyn til konfliktsituasjonen i landene. Når det gjelder budsjettstøtte til Det palestinske området er det pekt på at støtten bør gis på en måte som støtter opp under palestinsk nasjonal forsoning.

Mye av sektorinnsatsen på tjenesteleverings-sektorene helse og utdanning i sårbare stater er multilateral eller via sivilt samfunn. Den foretrukne kanalen er multilateral med landspesifikke flergiverordninger som i Sør-Sudan og i Afghanistan. Kanalvalget ser ut til å begrense etterspørselen etter tjenester fra Norad. I Sør-Sudan er Norge i tillegg med i et felles giverkontor. Det vil være naturlig med tidlig involvering fra Norads side i planlagte innsatser gjennom dette kontoret. Utviklingssamarbeidet med land i en sårbar situasjon skal bidra til stabilisering og støtte til en utvikling i retning av politiske prosesser for å løse konflikter. Det overordnede målet er bærekraftige stater som har legitimitet i befolkningen. Internasjonalt er det en rivende utvikling i forståelsen hva som kreves av et slikt samarbeid for å lykkes. Norad har i 2010 deltatt aktivt i dialogen rundt erfaringsutvikling i samarbeid med ledende institusjoner på området som CDA/Collaborative Learning Project og OECD/DAC.

Norad har i 2010 fortsatt arbeidet med opplæring av ansatte ved ulike utenriksstasjoner om sårbare stater og konfliktsensitivitet. Det er bl.a. avholdt seminarer ved ambassaden i Islamabad og representasjonskontoret i Al Ram, med deltakelse fra ambassaden i Tel Aviv. Fordi utviklingssamarbeidet i sårbare situasjoner og land i konflikt har en tett tilknytning til Norges politiske arbeid i det aktuelle landet og regionen, er det avgjørende med best mulig samspill mellom politikk og den utviklingsfaglige rådgivningen. Et nært samspill med UD har satt Norad bedre i stand til å gi relevante faglige råd tilpasset komplekse politiske situasjoner. Dette samarbeidet har også gitt seg utslag i innmelding av behov for flere og bredere faglige leveranser fra Norad på disse saksområdene. Norge støtter utvikling av demokratisk styre i sårbare stater og i andre stater der demokratiet er svakt. Slik støtte har som mål å styrke politiske organisasjoner og øke befolkningens politiske bevissthet, deltakelse og innflytelse. Norad bisto i 2010 UD og ambassadene i Etiopia og Uganda med kontekstforankret faglig rådgivning på feltet.

UD har i 2010 fortsatt å trekke på Norad i forhold til Norges humanitære innsats. Det er bl.a. gitt løpende rådgivning om humanitær nedrustning, det er gjennomført en vurdering av UD's innsats

etter jordskjelvet i Haiti, og på anmodning fra UD er det organisert en gjennomgang av den humanitære innsatsen i Irak i regi av Kirkens Nødhjelp og Flyktninghjelpen.

Sikkerhetssektoren vokser fram som en ny og utfordrende del av utviklingssamarbeidet i sårbare situasjoner og land i konflikt. Dette har også gitt seg utslag i økt etterspørsel etter tjenester fra Norad. Norad har på oppdrag fra UD og Justisdepartementet organisert en gjennomgang av fengselsprosjektet i Meymaneh i Faryab-provinsen i Afghanistan og en vurdering av forslaget om å etablere et styrkebrønnsprosjekt i samme provins. Det ble foretatt en gjennomgang av Training for Peace-programmet rettet mot opplæring av politi i Afrika.

Likestilling

Norad har søkt å integrere likestillingsaspektet i sin faglige rådgivning, jf. tildelingsbrevets krav og "Handlingsplan for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet" m.v.

Arbeidet med å integrere likestillingsaspektet i annen faglig rådgivning skjer opp mot både UD, ambassadene og delegasjonene, og internt i Norad. I tillegg har Norad bidratt med omfattende likestillingsfaglig rådgivning overfor ambassader og UD. Leveranser inn mot det multilaterale arbeidet har økt.

For å styrke likestillingsaspektet i energisatsingen, ble det utført en likestillingsgjennomgang i Norads energiavdeling. Kjønsdimensjonen ble vurdert i elektrisitetsforsyning i Liberia og oljevirksomhet i Uganda. Resultatene fra arbeidet skal benyttes inn mot andre prosjekter. Oppfølging har bestått i en handlingsplan, og det er bl.a. inngått en rammeavtale med nettverket ENERGIA som skal bistå ambassader med integrering av likestilling i energisatsninger.

Det ble gjennomført regionale likestillingsseminar i Malawi og Nepal med deltakelse fra ambassader i afrikanske og asiatiske land. Tema har vært mødredødelighet, kvinner og politikk, klima og kjønn, kvinner og energi. Regionale seminar leder til nettverksbygging, erfaringsdeling og kompetanseheving, og er en nyttig arena for å dele erfaringer og lære om prioriterte områder. Seminarene er også en måte å understreke det felles ansvaret Norad, UD og ambassadene har for gjennomføringen av regjeringens satsning på kvinners rettigheter og likestilling.

Norad har bistått UD med å konkretisere ordningen med pilotambassader for likestillingsatsing. I andre halvdel av 2010 ble prosjektet lansert og sekretariatsansvaret for satsningen har blitt delegert til Norad. Midtveisgjennomgangen av Handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet viste utfordringer med hensyn til resultatorientering og -rapportering. For å bedre vår evne til å følge opp resultatorienteringen i bistanden, og som ledd i pilotsatsningen har Norad utarbeidet et resultatrammeverk for Handlingsplanen for kvinners rettigheter og likestilling i utviklingssamarbeidet. Dette ble for første gang prøvd ut av pilotambassadene i forbindelse med rapporteringen for 2010 og utarbeidelsen av virksomhetsplaner for 2011.

Tverrgående tema - gjennomganger

Det ble gjennomført likestillingsgjennomganger i ambassadene i India, Nepal, Malawi og Vietnam. Gjennomgangene gir spesifikke råd om hvordan kjønsdimensjonen kan innarbeides i rapportering,

statistikk og dialog med partnere. Videre konkretiserer gjennomgangene hvordan ambassadene internt kan arbeide for å ivareta resultater for likestilling som egen dimensjon og som integrert del av andre sektorer i ambassadenes portefølje. Det er utarbeidet handlingsplaner for likestillingsarbeidet ved flere ambassader, som oppfølging av gjennomgangene.

Det ble videre utført klima- og miljøgjennomganger ved ambassadene i Nicaragua og India. Gjennomgangene ble kombinert med omfattende opplæring. Tilbakemeldingene etter gjennomgangene viser at de anses som nyttige.

Det ble ikke gjennomført tilsvarende gjennomganger av korrupsjon. Det ble lagt større vekt på samarbeidet med U4, opplæring gjennom U4, studier og veiledningsmateriell.

Arbeidet med gjennomganger av denne typen er tidkrevende. Samtidig som ambassadene gir uttrykk for at gjennomgangene er nyttige og konkrete, er det uklart hvilke langsiktige virkninger de har. I prioriteringen av knappe ressurser er det viktig å finne en god balanse mellom opplæring og rådgivning på den ene side, og kontrollaktiviteter på den andre.

Når det gjelder tverrgående tema, både likestilling, klima/miljø og antikorupsjon, har Norad videre vurdert hvordan ambassadene integrerer dette i sitt arbeid i tilknytning til Norads vurderinger av de treårige planene og ambassadenes virksomhetsplaner. Det er gitt tilbakemelding til UD som innspill til deres oppfølging av ambassadene.

Helse

Innen helse bidro systematisk faglig arbeid og allianse-/pådrivervirksomhet i betydelig grad til sluttdokument til generalsekretærens globale strategi for kvinne- og barnehelse. Gjennom en bred, internasjonal mobilisering og forankring av innsatsen inn mot Tusenårsmåltoppmøtet på FNs generalforsamling i september lyktes det å mobilisere ca. USD 40 mrd i løfter til barne- og kvinnehelse, hvorav en tredjedel av landbidragene kom fra utviklingslandene selv.

Norad var ansvarlig for utarbeiding av Den globale helsekampanjens 2010-rapport. Norads arbeid omfattet produksjon, inkludert faglige og politiske prosesser og lansering i New Delhi i november 2010. Rapporten omfattet bidrag fra over femti statsledere og globale ledere. Det ble utarbeidet informasjonsmateriell på engelsk om 2010 rapporten. Dette omfattet pressemelding og en Q&A om rapporten samt faktaark om barnedødelighet og mødre- og nyfødtdødelighet.

Det ble lagt ned betydelig faglig og institusjonell innsats i Det globale fond (GFATM) og GAVI (inkludert styreansvar) i forbindelse med nye strategier og påfyllingsprosesser. Å ivareta sammenheng og hensiktsmessige koblinger med andre prosesser og aktører (bl.a. FN og sivilt samfunn, Ungt lederskap) er viktig og har fått Norads oppmerksomhet både på landnivå og internasjonalt.

Norad tok i 2010 over forvaltning og deltakelse fra UD i det regionale svensk-norske hiv/aidsteamet som er basert i Lusaka. En ny, treårig avtale ble undertegnet med Sida, og en Norad-medarbeider basert i Oslo tiltrer teamet. Teamet arbeider i Afrika sør for Sahara, og støtter nasjonale og regionale

sammenslutninger og organisasjoner, og har rådgivning til norske ambassader i Afrika i hiv/aidsspørsmål.

Det var omfattende leveranser til ambassadene i Malawi og Tanzania, bl.a. med lengre opphold for å bistå med helsesektorprogrammene, i tilknytning til støtte til sykehus og helseinstitusjonssamarbeid mellom norske universitetssykehus og lokale sykehus, og på temaer under sivilts samfunns arbeid og på hiv/aids. Ambassadene i Nigeria og India mottok likeledes støtte i forbindelse med Tusenårsmålsatsingen. I India gjennomførte Norad en midtveisgjennomgang av programmet.

Norad bidro til design og konsensus om den nye helsesystemfinansieringsplattformen (HSFP) som pilot for global solidarisk finansiering til nasjonale helseplaner (med GAVI, GFATM, Verdensbanken og WHO).

Utdanning og forskning

Oppfølgingen av evalueringen av NUFU/NOMA, og arbeid med utvikling av nytt program sto sentralt innen arbeidet for **høyere utdanning og forskning**. Arbeidet omfattet bred konsultasjon med mange partnere i Norge og i Sør, inkludert ambassadene, UD, Kunnskapsdepartementet og universitets- og høyskolesektor. Nytt program skal besluttes i 2011.

Norad har på vegne av UD bidratt aktivt i reformprosessen etter midtveisevalueringen av **Education for All-Fast Track Initiative (EFA-FTI)**. Norsk posisjon ifm å etablere et styrket Sekretariat var at det må vektlegges mer effektive og transparente beslutningsprosesser, og at land i sør skulle gis en sterkere stemme og medbestemmelse inn i styret. Resultatet av arbeidet er at land i sør nå har likt antall styreplasser som giverne.

Norads deltakelse i Inter-Agency Network for Education in Emergencies (INEE) har i følge organisasjonen selv bidratt til å sette utdanning i humanitære situasjoner høyere på den internasjonale dagsordenen.

Innen **utdanningssektoren** har sentrale leveranser vært faglig rådgivning til ambassaden i forbindelse med utvikling av to norsk-finansierte yrkesopplæringsinstitusjoner i Kosovo, utdanningsinnsats i Sør-Sudan, religiøse skoler i Pakistan og norsk bidrag i giverdialog knyttet til plan for reform for utdanningssektoren i Nepal og sektorbudsjettstøtte til utdanning i Palestina. Norad har hatt et omfattende samarbeid med UDs Vest-Balkanseksjon og de lokale utenriksstasjonene om utvikling av yrkesrettet opplæring og entreprenørskap, med bidrag på landnivå i Kosovo og Serbia. Bidraget i Kosovo har omfattet alt fra utvikling av policy til læreplanutvikling og lærerutdanning, det siste i nært samarbeid med Høgskolen i Akershus.

Sekretariater

Norad har i løpet av 2010 videreført arbeidet med sekretariat for Olje for Utvikling og Ren Energi, deler av Global Helse, to multigiverfond i Verdensbanken og korrupsjonsjegernettverket. Det ble gjort forberedende arbeid i tilknytning til etablering av sekretariat for "Skatt for utvikling" og for pilotstasjonene for likestillingsarbeidet.

Kvalitetssikring, god forvaltning og resultater

Norad har i 2010 gjennomført et bredt sammensatt arbeid med formål å fremme god og effektiv forvaltningspraksis, kvalitetssikring og styrket resultatfokus i bistanden.

Etterspørselen etter juridisk kvalitetssikring og forvaltnings- og resultatfaglige råd er økende og betydelig arbeid er lagt ned i forbindelse med store og komplekse programmer bl.a. innen klima- og skoginnsatsen.

Norad har bidratt til resultatfaglig kvalitetssikring i prioriterte fond og programmer, og levert et økende antall vurderinger av resultatrapporter og finansielle rapporter fra FN-organisasjoner og utviklingsbanker. En gjennomgang av erfaringer med delegert samarbeid er utført på vegne av NordicPlus landene. Norad har også deltatt i arbeidet med å videreutvikle Nordic+ malen for Joint Financing Arrangement gjennom Verdensbankens Legal Harmonization Initiative.

I tillegg til løpende rådgivning overfor UD og Norad vedrørende ordningsregelverk, har Norads medarbeidere deltatt i arbeidsgrupper i departementet knyttet til videreutvikling av systemet for tilskuddsforvaltning og i departementets tilskuddsnettverk, og deltatt i arbeidsgrupper for å videreutvikle tilskuddsbrevmalene for UD og internt.

Eksempelsamlinger for resultatoppfølging og god bistandsforvaltning er under ferdigstilling. Bærekraftshåndboken som gir en gjennomgang og sjekklister for bærekraftelementene kvinner, miljø, hiv/aids, institusjonell kapasitet, konfliktsensitivitet, finansforvaltning/korrupsjon, menneskerettigheter og klima ble justert, og tilpasset terminologien til det nye systemet for tilskuddsforvaltning.

Forvaltningsgjennomganger

Ny metode for forvaltningsgjennomganger er utarbeidet og godkjent av departementet.

Til sammen elleve forvaltningsgjennomganger ble utført i 2010 etter justert mandat og metode, der kvalitetsvurderinger av ambassadenes arbeid med risiko, resultater og antikorrupsjon var inkludert. Tilbakemeldinger fra ambassadene tyder på at gjennomgangene er svært nyttige verktøy for å vurdere ambassadenes forvaltning, og at de virker motiverende for å holde høyt fokus på god bistandsforvaltning. Forvaltningsgjennomgangene viste at forvaltningsstandarden stort sett er god, men at mange av de samme svakhetene går igjen, bl.a. at det fortsatt er manglende dokumentasjon av vurderinger av tverrgående hensyn.

Kunnskapen fra forvaltningsgjennomgangene er også viktig for å målrette framtidig opplæring bedre både overfor medarbeidere internt og ved ambassadene, og derigjennom bl.a. sikre bedre ivaretagelse av anti-korrupsjonshensyn og oppfølging av funn fra likestillings- og klimagjennomganger.

For nærmere redegjørelse vises til "Rapport fra forvaltningsgjennomgangene ved ambassader med bistandsansvar i 2010", oversendt departementet 7. januar 2011.

I tillegg til gjennomgangene ved ambassadene ble det utarbeidet en metode for forvaltningsgjennomgang av Fredskorpset. Denne gjennomgangen er utført.

Partnervurderinger og organisasjonsgjennomganger

Norad har bistått UD i arbeidet med The Multilateral Organisation Performance Assessment Network (MOPAN).

Det er i løpet av året gjennomført i alt ti organisasjonsgjennomganger av partnere som finansiert over Kap. 160. post 70 Sivilt samfunn. I tillegg er det foretatt én gjennomgang på anmodning av UD. I stor grad bekrefter gjennomgangene at organisasjonene, sammen med sine partnere, har forutsetninger for å produsere planlagte resultater. Utfallet av gjennomgangene i 2010 har således i hovedsak vært at det er avdekket behov for forbedringer, forsterkninger og justeringer snarere enn store endringer mht premisser for støtten eller avvikling av samarbeidet. Gjennomgangen av EMIS (miljøbevegelser i Sør) bidro imidlertid til beslutningen om ikke å videreføre samarbeidet med organisasjonen. Gjennomgang av Transparency International Norway understreker betydningen av at organisasjonen satser på et underfokustert område som antikorrupsjon i privat sektor. Samtidig peker rapporten på at arbeidet er preget av punktinnsetser med relativt svak oppfølging. Gjennomgangen av Vennskap Nord – Sør (VNS) understreker behovet for et tydeligere Sør-eierskap i aktivitetene. Erfaring fra perioden tilsier at gjennomganger i 2011 vil legge større vekt på vurdering av resultater hos sluttbruker og pengestrøm/økonomiforvaltning.

Verktøyet for partnervurderinger av andre tilskuddsmottakere og samarbeidspartnere enn de som faller inn under over de to ovenstående verktøyene, er ferdigstilt og klart for utprøving.

Statistikk

Produksjon og formidling av statistikk for 2009 ble ferdigstilt en måned før tiden. Norads statistikkteam hadde for første gang en felles lansering av hovedtall for 2009 for Norad og UD. Dette ble svært godt mottatt. Statistikk er rapportert til OECD som planlagt, inkludert en manuell rapportering på Riokonvensjonene for 2004-2008. I tillegg er det lagt ned betydelig arbeid med produksjon av statistikk til Norads resultatrapport 2010.

Ny statistikkportal for norad.no er utviklet for publisering i januar 2011. Denne vil visualisere og gjøre tilgjengelig bistandsstatistikk fra 1960 til i dag. I tillegg er det lagt ned betydelig arbeid i innføringen av en ny statistikkvariabel (bistandsform), og det er innført nye kvalitetskontroller som sikrer bedre kvalitet på statistikken. Norad har deltatt på møter i Working Party on Statistics i OECD/DAC, i tillegg til aktiv deltakelse i International Aid Transparency Initiative (IATI).

Økonomiske misligheter

Norad mottok 6 nye saker i 2010 knyttet til mistanke om økonomiske misligheter i forvaltning av tilskuddsmidler. 10 saker ble avsluttet. Det var ingen saker knyttet til driftsmidler. Alle saker er fulgt opp overfor Utenriksdepartementets sentrale kontrollenhet iht. prosedyre.

Arbeidet med å revidere Norads "Retningslinjer for håndtering av mistanke om økonomiske misligheter" ble igangsatt. Det ble besluttet etablert et varslingsteam, og dette trådte i kraft 26. januar 2011.

Utenriktjenestens kompetansesenter (UKS)

Norad har i løpet av året utviklet og gjennomført flere kurs ved UKS, herunder to resultatkurs, to utreisekurs, og rollekurs for Norads rådgivere. Av sistnevnte ble ett gjennomført, og ett avlyst på grunn av få påmeldte. Også et statistikk-kurs måtte avlyses.

I regi av UKS og i samarbeid med SUP arrangerte Norad for første gang høsten 2010 et dagskurs om utfordringene ved å jobbe med utviklingssamarbeid i sårbare stater med bred deltakelse fra ulike avdelinger i UD og Norad. Målet med kurset var økt forståelse for kompleksiteten i dette arbeidet og å støtte kunnskap om metoder og virkemidler som kan benyttes for å sikre en best mulig forberedelse og gjennomføring av tiltak.

Norad-medarbeidere har videre bidratt som forelesere inn mot en rekke andre av UKS' kurs. Norad har hatt to representanter i UKS' fagråd og vært representert i undergruppen for utviklingssamarbeid.

Opplæring har videre blitt gitt direkte i Norads avdelinger og overfor ambassadene, bl.a. om "resultater i bistanden". Tilpassede kurs i budsjett/økonomiforståelse, resultater og avtaler er holdt for ambassadene i forbindelse med forvaltningsgjennomgangene.

Evaluering

Evalueringsarbeidet ble i stor grad ført videre i samsvar med det vedtatte evalueringsprogrammet. Norad var i 2010 ansvarlig for gjennomføring av syv evalueringer og to studier med publisering av til sammen 17 hoved- og delrapporter, og medvirket i tillegg i seks andre studier og evalueringer. En egen årsrapport for evalueringsvirksomheten vil bli presentert 4. mai 2011. Rapporten vil gi nærmere informasjon om lærdommene som kan trekkes fra evalueringene. Det rapporteres derfor her kun kort om noen av evalueringene som er gjennomført.

Klima og skog. En sanntidsevaluering av regjeringens internasjonale klima- og skoginitiativ ble startet opp i 2010. To temaer har stått sentralt det første året: innsats for et fremtidig internasjonalt klimaregelverk, og støtte til u-landenes planlegging av skogvern.

Fellesevalueringer. Norad har deltatt i flere internasjonale fellesevalueringer. Disse er nyttige, men administrativt krevende. Samarbeidet fortsatte med evalueringskontorene i Verdensbanken og FNs utviklingsfond, der de multilaterale organisasjonene har det praktiske ansvaret.

Arbeid mot korrupsjon. En fellesevaluering av antikorrupsjon, ledet av Evalueringsavdelingen, er en av flere studier på dette området og vil bli slutført i første halvår 2011. I 2009 ble det publisert en litteraturoversikt over arbeid mot korrupsjon. En evaluering av Transparency Internationals sentrale

sekretariat ble også gjennomført i 2010. Det ble også foretatt en forstudie av bruken av reise- og møtegodtgjørelse i bistanden, som blir fulgt opp med en større studie i 2011.

Sårbare stater. Norad har fortsatt arbeidet med retningslinjer for evaluering av støtte til konfliktreduksjon og fredsskapende arbeid innenfor rammen av evalueringsnettverket til OECDs komité for utviklings samarbeid (DAC). Norge deltok også i en fellesevaluering av bistand til Sør-Sudan, og det ble satt i gang en evaluering av norsk fredsinnsett på Sri Lanka.

Læring. De fleste evalueringsrapportene har blitt presentert og diskutert på egne seminarer. Årsrapporten for evaluering ble presentert på et eget arrangement med god deltakelse og mediedekning. I tråd med evalueringsinstruksen har Norad sendt oppfølgingsnotat om hver evaluering til departementet, med informasjon om evalueringens funn, høringsuttalelsene og med anbefalinger om oppfølging.

Etter fjorårets evalueringer peker blant annet følgende fire lærdommer seg ut (de vil bli omtalt nærmere i årsrapporten om evaluering): 1) God kjennskap til lokale forhold er ofte avgjørende. Lokale fagfolk er en ressurs som brukes for lite. 2) Norge oppnår best resultater når vi er til stede der bistanden skal virke. Faglig innsats og innsikt har en viktig rolle å spille, i tillegg til penger. 3) Det kreves tålmodighet og langsiktig engasjement. Systemet med årlige bevilgninger kan gjøre det vanskeligere å oppnå varige resultater. 4) Kontantstøtte kan være en god bistandsform. Penger til foreldre som sender barna på skolen, er ett eksempel. Kontanter til katastroferammede er et annet, der slike penger kan stimulere viktige lokale markeder til å komme i gang igjen.

Ny evalueringspolitikk. Arbeidet med ny evalueringspolitikk er utsatt til gjennomgangen av forholdet mellom Norad og departementet er gjennomført.

Informasjon og kunnskapsformidling

Norad har gjennom ulike aktiviteter og tiltak formidlet kunnskap om norsk utviklingsinnsats og dens resultater, og bidratt til debatt om aktuelle utviklingsrelaterede spørsmål.

Norads viktigste informasjonstiltak i 2010 var drift av Utviklingshuset, utgivelse av Bistandsaktuelt på papir og nett, opprusting og drift av etatens nettsted, produksjon og publisering av Resultatrapporten 2010, arrangering av Fattigdomskonferansen (om skatt og utvikling) og gjennomføring av to informasjonskampanjer om bistandens resultater (Reisen tilbake og Jakten på norsk bistand) rettet mot et bredere publikum. Dette er nærmere omtalt i tilknytning til Kap.post 160.01 Sivilt samfunn og demokratiutvikling, driftsmidler.

Videre har informasjon og kunnskapsformidling bl.a. omfattet:

Resultatrapporten "Kapasitetsutvikling: Bygging av levedyktige samfunn" ble overlevert miljø- og utviklingsministeren under lanseringen på Konserthuset 14. desember. Ved lanseringen deltok et panel av stortingsrepresentanter sammen med statsråden, og det var ca. 200 tilhørere til stede.

Årsrapporten for evaluering for 2009 ble lagt fram i mai og vakte større engasjement fra mediene enn i tidligere år.

Det har vært arrangert en rekke seminarer med ekstern deltakelse. Disse har både bidratt til erfaringsutveksling med bistandsmiljøet, kunnskapsformidling overfor det norske samfunnet, og samtidig vært viktige arenaer for opplæring internt. I tillegg har Norad vært bidragsyter på ulike arrangementer og konferanser nasjonalt og internasjonalt.

Norad.no og publikasjoner

- Norad.no ble lansert med bl.a. 32 nye landsider, med nytt design, oppdatert innhold og ny funksjonalitet.
- 125 historiske evalueringsrapporter er digitalisert og publisert på norad.no, likeledes er rapporter fra gjennomganger satt i gang av ambassadene publisert på norad.no.
- Utarbeidelse av informasjonsflak på norsk for alle avsluttede evalueringer er gjennomført
- Det er publisert 23 rapporter i Norad Report serien, og 10 i Norad Collected Reviews

Journaliststipender: Ti stipender på 20.000 kroner hver er utdelt. Temaet var *resultater av norsk bistand*.

Organisatoriske forhold

Om arbeidet med ny strategi og organisering

Det ble arbeidet bredt med ny strategi. En arbeidsgruppe gjennomgikk styrker og svakheter tidlig på året, og det var betydelig engasjement i avdelingene. Det ble også lagt opp til organisatoriske justeringer i tilknytning til ny strategi. Enkelte mindre justeringer ble gjennomført, mens arbeidet med både strategi og tilpasning av organisasjon til strategi ble stilt i bero i påvente av tilsetting av ny direktør. Arbeidet med ny strategi ble gjenopptatt mot slutten av året, for slutføring i 2011.

Norads medarbeidere

Pr. 31.12.2010 var det 233 ansatte (225 årsverk) i Norad, fordelt på 59 pst. kvinner og 41 pst. menn. Kvinneandelen i administrative funksjoner var 68 pst., for rådgivere 74 pst., seniorrådgivere 62 pst., underdirektører 63 pst. og avdelingsdirektører 33 pst. Drøyt halvparten av alle medarbeidere i Norad var seniorrådgivere.

26 pst. av de ansatte var over 60 år, og 11 pst. var 65 år eller eldre. 16 pst. av Norads ansatte var 35 år eller yngre, og gjennomsnittsalderen i Norad var 50 år. Det ble tilsatt 22 personer i 2010, med en gjennomsnittsalder på 43 år. Halvparten av disse ble tilsatt på fagfeltene energi og kvalitetssikring. Fire av stillingene var nyopprettet, og de andre var vikariater eller erstatninger for ansatte som sluttet. Menn utgjorde 55 pst. av de nytilsatte, hvilket i likhet med den noe lavere gjennomsnittsalderen bidrar moderat til Norads målsetting om en balansert sammensetting av personalgruppen.

Norad er en organisasjon med høyt utdannede medarbeidere. 89 pst. har utdanning utover videregående skole/gymnas, og 58 pst. av disse har utdanning tilsvarende mastergrad eller høyere. Av de nytilsatte i 2010 tilhørte 86 pst. denne gruppen.

Norad utarbeider lønnsstatistikk i tilknytning til årlige lønnsforhandlinger, og ved årsavslutning.

Oppfølging av arbeidsmiljø og ledelse

Norad fulgte i 2010 opp tiltakene i handlingsplan for å styrke ledelse og arbeidsmiljø, bl.a. gjennom ulike informasjons- og veiledningstiltak. HMS-håndboken ble gjennomgått i avdelingene. Forslag til regler for god samhandling ble diskutert i alle avdelinger. 360° vurdering og tilbakemelding til lederne ble gjennomført, og gjennomgått med direktør og den enkelte leder.

Revisjon av personal- og lønnspolitikken ble igangsatt. Arbeidet videreføres i 2011.

Handlingsplaner og fellesføringer

- Brukerundersøkelser
 - o Statistisk Sentralbyrå gjennomførte på vegne av Norad en undersøkelse om holdninger til bistand. Resultatene vil være klare våren 2011, og vil bli gjort offentlig tilgjengelig.
 - o Den årlige brukertilfredshetsundersøkelsen om faglige leveranser fra Norad ble gjennomført våren 2010. Det ble kun utarbeidet rapport om ambassadenes vurderinger, idet svarprosenten fra UDs avdelinger var for lav til å gi pålitelig informasjon.
- IKT-arkitektur
 - o Norad har ikke hatt konkrete planer for eller utviklet større systemer rettet mot offentligheten, eller innført elektronisk ID i perioden.

Driftsmidler

Kap 141 Direktoratet for utviklingssamarbeid (Norad)

Post 01 Driftsutgifter. Tildeling: 205,241 mill. kroner

Vel 60 pst. av driftsmidlene ble i 2010 benyttet til lønn, til ca. 230 hel- og deltidsansatte. Etter vurdering av behov for å gjenbesette stillinger i tilknytning til fratredelse, ble flere stillinger trukket inn. I påvente av ny organisering, og på grunn av behov for å redusere bundne utgifter generelt, ble det ikke foretatt noen omdisponering av årsverk. Driftsbudsjettet for øvrig ble i all hovedsak benyttet til faste utgifter, inngåtte avtaler og reisevirksomhet (15 mill. kroner). Det var lite rom for utviklingstiltak og større vedlikeholdsarbeid.

Kap 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling

Post 01 Driftsutgifter. Tildeling 28,5 mill. kroner

Norad har gjennom ulike aktiviteter og tiltak formidlet kunnskap om norsk utviklingsinnsats og dens resultater, og bidratt til debatt om aktuelle utviklingsrelaterede spørsmål. Tiltakene har vært tilpasset ulike mottakergrupper.

Utviklingshuset: Etter en gjennomgang fra Nobels Fredssenter som drifter Utviklingshuset, og en gjennomgang foretatt av Norad, er tilbudet spisset mer mot skoleklasser. Åpningstidene er endret til å være mer i tråd med skolens åpningstider, hovedproduktet Utviklingslab er i tråd med anbefalinger fra brukere kortet ned til to timer, og feil som innebar store begrensninger, er i all hovedsak rettet. Utviklingshusets hjemmeside, utvikling.no, ble relansert med nytt design, ny funksjonalitet og nytt innhold, inkludert 360° fototur fra huset. I løpet av året ble det brukt mye tid på en reklamasjonssak overfor Expology og refusjons- og regresskrav overfor Statsbygg. Reklamasjonssaken er løst, men regress- og refusjonskravet til Statsbygg ble ikke løst i 2010. Utviklingshuset ble besøkt av ca 4500 skoleelever, langt over målet som var 3000. Ny koordinator har tiltrådt.

Kampanjer om resultater av norsk bistand

- **Reisen tilbake** ble gjennomført i perioden 20. september – 11. oktober. Elleve korrespondenter var med tre veteraner til hhv. Bangladesh og Tanzania. Korrespondentene oppdaterte bloggene sine flere ganger i døgnet. Alle korrespondenter ble fulgt tett opp av sine lokalaviser og radiokanalen P4 i rekrutteringsfasen. Mange lokalaviser har lenker til bloggene på sine nettaviser. Flere av korrespondentene ble også intervjuet i lokalavisa etter reisen. Oppsummering av tiltaket gjøres i februar. En opptelling av presseklipp viser 54 artikler i nettaviser, 53 i papiraviser, seks radioinnslag og to TV-innslag.
- Holdningskampanjen **Jakten på norsk bistand** var rettet mot norske bloggere og deres lesere på blogg.no. Fire unge bloggere reiste til Zambia sammen med Norad og Norges idrettsforbund. De møtte ungdommer og fredskorpsdeltakere og blogget hjem om hva de opplevde. Under reisen hadde kampanjebloggen 1 601 782 visninger fra 520 510 unike brukere.

Bistandsaktuelt har produsert ti utgaver av papirutgaven. En iPad-versjon av papirutgaven ble lansert i november. En kampanje på nett og i papirutgaven ble gjennomført for å øke antall abonnenter av nyhetsbrevet på bistandsaktuelt.no. Nettstedet har nå over 10.000 unike brukere i måneden, en økning på 130 prosent fra i fjor. Nettstedet har rundt 965 venner på Facebook og 573 følger nettutgaven på Twitter. Det månedlige nyhetsbrevet har om lag 1.000 abonnenter. Arbeidet med et nettbasert bistandsleksikon ble påbegynt og ventes ferdig i begynnelsen av 2011.

Fattigdomskonferansen 15. oktober med temaet "Skatt og utvikling" ble holdt på SAS-hotellet. Søkelystet ble satt på spørsmålene " Hvordan har noen land sør for Sahara lyktes med å innføre bedre skattesystemer?" og "Hva kan Norge og andre givere gjøre for å bidra til bedre skattesystemer i fattige land"? Professor Paul Collier var hovedtaler. Det var totalt 350 påmeldte til konferansen. NRK *Sånn er livet* hadde en reportasje om skatt i utviklingsland dagen før konferansen. Bistandsaktuelt ga ut et bilag og laget filmer om skatt. Bilaget ble delt ut og filmene ble vist på konferansen. En rekke seminarer og arrangementer ble også støttet, bl.a. **Internasjonal uke** som FN Sambandet sør gjennomførte i Kristiansand, og **Aids-dagen** hvor Norad deltok på en fellestand på Verdens aids-dag 1. desember. I den sammenhengen ble det produsert nye Norad-kondomer, plakater og en brosjyre.

Kap 165 Forskning, kompetanseheving og evaluering

Post 01 Driftsutgifter. Tildeling 92,3 mill. kroner

Vel 23 mill. kroner ble benyttet til å dekke utgifter til evalueringsvirksomheten. Det legges fram egen årsrapport for evalueringsvirksomheten i mai 2011.

En betydelig andel av midlene gikk til kjøp av konsulenttenester innen energi og olje for utvikling, og også til å styrke kapasitet og bygge kompetanse i Norad innen de samme områdene.

Norad styrket i 2010 rådgivnings- og kvalitetssikringsfunksjonen innen anskaffelsesområdet for å sikre at regelverket for offentlige anskaffelser etterleves.

Kap 166 Miljø og bærekraftig utvikling

Post 01 Driftsutgifter. Tildeling 4,5 mill. kroner

I tråd med tildelingen ble driftsutgiftene benyttet til å dekke lønnskostnader for 5 medarbeidere samt nødvendig reisevirksomhet knyttet til oppfølging av klima- og skoginitiativet.

Tilskuddsmidler

Kap 150 Regionbevilgning Afrika

Post 78 Regionbevilgning for Afrika

Tildeling: 150,9 mill. kroner.

Tilskuddsposten ble bruk til avtaler om strategiske partnerskap mellom norske organisasjoner og norske ambassader. Avtalene er prioritert og inngått av norske ambassader, mens ansvar for flesteparten av avtalene ble lagt til Norad i 2010. Det har vært tett kontakt mellom Norad og den enkelte ambassade om innretning og håndtering av disse avtalene. Kirkens Nødhjelp er den organisasjonen som mottar mest midler over ordningen.

Kap 160 Sivilt samfunn og demokratiutvikling

Post 70 Sivilt samfunn

Tildeling: 1,233 mrd. kroner

Posten skal benyttes til langsiktig utviklings samarbeid gjennom norske ikke-statlige aktører og deres partnere i Sør. Hovedformålet med tildelingen er å gjøre det mulig for organisasjoner og sivile samsfunnsaktører, med utgangspunkt i egne kompetanseområder og nettverk, å bidra aktivt inn mot overordnede mål for norsk utviklingspolitikk.

Organisasjonene hadde i 2010 innsats innen et bredt spekter av sektorer i 74 land. Uganda, Etiopia, Zambia og Sudan er de landene som mottar mest langsiktig støtte til sivilt samfunn. Over 90 prosent av støtten ble tildelt 29 organisasjoner med flerårige samarbeidsavtaler. Resten av budsjettet ble fordelt på 76 mindre organisasjoner med ett- eller flerårige avtaler. Fem av disse var diasporaorganisasjoner og ytterligere flere diasporaorganisasjoner ble støttet via Pilotprosjekt Pakistan.

Ved vurdering av søknader ble det særlig lagt vekt på organisasjonenes totale offentlige finansiering og organisasjonenes kostnadseffektivitet. Det ble gitt økt tilskudd til et mindre antall organisasjoner basert på oppnådde resultater, styrking av sivilt samfunn og særlige målsettinger for bevilgningen som likestilling og klimatilpasning. Norad mottok en begrenset mengde søknader om tilskudd til ren energitiltak, men det ble gitt i overkant av 3 mill. kroner til nye ren energitiltak i tillegg til om lag 3 mill. kroner til løpende tiltak.

Som følge av tydeligere rapporteringskrav fra Norad dokumenterer organisasjonene i økende grad effekter av samarbeidet med partnere i Sør. Norads organisasjonsgjennomganger vil legge vekt på å måle oppnådde resultater, og arbeidet med en tydeligere vurdering av organisasjonenes samlede resultatoppnåelse vil videreføres.

Selv om det er en metodisk utfordring å gi et årlig totalbilde av effekten av det samlede tilskuddet til sivilt samfunnsrapporterer organisasjonene om framdrift i pågående prosjekter og resultater av avsluttede enkeltinnsatser.

Organisasjonene rapporterer om et mangfold av oppnådde resultater. Nedenfor følger en del eksempler:

Care Norge har i samarbeid med Care Kenya bidratt til opprettelsen av over 7000 sparegrupper med 35 000 medlemmer i Nyanza Province i Kenya. Kvinnene som deltar i gruppene forteller at de gjennom sparing blant annet har fått midler til å kjøpe enkelt jordbruksutstyr som har bidratt til jevnere tilgang mat for familien hele året. Deltakelse i gruppene har også bidratt til styrket selvtilitt for kvinnene som er mindre tilbakeholdne med å ta ordet i forsamlinger som tidligere ble dominert av menn. En bieffekt av etableringen av sparegruppene er bidrag til generell økonomisk aktivitet i områder der sparegruppene er etablert.

Kirkens Nødhjelp (KN) har siden 2007 vært engasjert med å klimatilpasse sine bistandstiltak i 15 land. I Bangladesh har KN i samarbeid med sine partnere bistått hushold med å tilpasse seg tilbakevendende flomsituasjoner gjennom flere spesifikke tiltak. Av disse kan nevnes fysisk heving av boliger i forhold til vann-nivå og utvikling av flytende hager/jordbruksenheter. Videre satses det på biogassanlegg og solcelleenheter. Disse tiltakene bidrar sterkt til å redusere innbyggernes sårbarhet for klimaendringer.

I Uganda har samarbeidet mellom Norsk kvinne- og familieforbund (via FOKUS) i samarbeid med Companionship of Works Association (COWA) gitt opplæring i yrkesfag til flere hundre fattige jenter. De fleste jentene har etter endt utdanning enten skaffet seg en arbeidsplass eller har etablert sitt eget forretningsforetak. Utdanningen har i tillegg til det yrkesfaglige også lagt vekt på kunnskap om rettigheter, miljøvern og hiv/aids. Utdanningsdepartementet i Uganda roser skolen for å være en foregangsskole innen yrkesfaglig utdanning.

I sin innsats for å styrke sivilt samfunn har Norsk Folkehjelp lagt vekt på å styrke nye aktører for å utvide mangfoldet av representanter fra "grasrota". Eksempler på dette er samarbeid med Community Peace Building Network (CPN) and the Housing Rights Task Force (HRTF) i Kambodsja. Begge har med innsats fra Norsk Folkehjelp beveget seg fra å være løse nettverk til mer strukturerte organisasjoner som nå oppnår innflytelse på nasjonalt nivå. Innsatsområdet er boretigheter for borgere i urbane strøk inklusive rettigheter for de som er utsatt for utkastning fra sine hjem.

I Kenya, Tanzania og Mosambik er tunfisk en viktig ressurs. Fisket genererer mer enn US \$ 2 milliarder i året, men lite av dette har kommet de østafrikanske kyststatene til gode. Samtidig har denne sektoren nådd maksimal bærekraftig avkastning. I 2010 har WWF med Norad-finansiering ytt støtte til myndighetene i Øst-Afrika for å forhandle fram nye avtaler for tunfisk i det indiske hav. Avtalene setter bærekraftige fangstnivåer, har etablert en bindende havnetiltaksresolusjon og innført forbud mot fiske av thresher-haier, i tillegg til å be om en gjennomgang og reform av Indian Ocean Tuna Commission. Disse tiltakene vil være viktig for å opprettholde regionens spektakulære marine dyreliv, og bidra til økte inntekter til landene i regionen.

God resultatoppnåelse for innsats gjennom norske frivillige organisasjoner blir bekreftet i foreløpige funn fra en pågående evaluering av norske organisasjoners innsats i Øst-Afrika. Evalueringen omfatter 15 innsatser gjennom 11 ulike organisasjoner. Evalueringen konkluderer med at de norske organisasjonene jevnt over synes å ha høy grad av resultatoppnåelse, men at dokumentasjon av resultatoppnåelsen fortsatt er noe svak.

Satsing på diaspora finner flere og konkrete former etter erfaringsoppsummering og gjennomgang av Pilot Prosjekt Pakistan. Prioriteringer for tilskudd for diasporainnsats i 2011 ble bekjentgjort på Norads hjemmesider. I søknadsbehandlingen høsten 2010 (søknader for 2011) gjorde Norad bruk av diasporakompetanse ved vurdering av søknader for alle typer av slike organisasjoner.

På Norads intranett ligger en oversikt over Norads samlede tilskudd til sivilt samfunn, som viser mangfoldet i bruken av denne bistandskanalen: <http://utsikten/NR/ronlyres/3BEBD22D-B2B8-4525-BC35-ABF3CBA85C08/75549/Noradstilskuddtilsiviltsamfunnisør2011totaloversik.pdf>

Post 71 Tilskudd til frivillige organisasjoners opplysningsarbeid

Tildeling: 81,05 mill. kroner.

Grundig, kritisk og etterrettelig informasjon om Nord/Sør- og utviklingsspørsmål er viktig for å heve det norske kunnskapsnivået om globale forhold, motvirke fordommer og påvirke den utviklingspolitiske agendaen. I tråd med overordnede mål, bidro informasjonsstøtteordningen også i 2010 til folkeopplysning og debatt om sentrale og aktuelle Nord/Sør- og utviklingsspørsmål i regi av norske frivillige organisasjoner og relevante institusjoner.

Ordningen fikk i løpet av året nye retningslinjer - *Folkeopplysning for en ny tid* - som legger vekt på formidling av kritisk/analytisk informasjon med fokus på årsakssammenhenger mellom Nord og Sør. Mottakerne av opplysningsstøtte påtar seg å ivareta rollen som pådrivere i den offentlige utviklingsdebatten. Støtten over denne posten bidro dermed til å formidle kritisk-analytisk informasjon om en rekke utviklingspolitiske tema. Kirkens Nødhjelp arrangerte i løpet av året, med støtte fra ordningen, regionale seminarer hvor folk fikk anledning til å diskutere globale klima og fattigdomsspørsmål med sine stortingsrepresentanter. Dette var med på å skape engasjement om utviklingsspørsmål lokalt og endte med en underskriftaksjon rettet mot Stortinget, med krav om at Norge støtter opp om utviklingslandenes prioriteringer i klimaforhandlingene.

Kampanjen "Slett u-landsgjelda"(SLUG) kunne, gjennom støtteordningen, ivareta rollen som kritisk korrektiv til myndighetene, som pådriver i utviklingspolitiske beslutningsprosesser. Etter jordskjelv- og flomkatastrofene på Haiti og i Pakistan presenterte SLUG et handlingsalternativ til humanitær nødhjelp for de kriserammede landene, gjennom sine kampanjer for gjeldsslette og gjeldsfrys. Kampanjene fikk mye medieoppmerksomhet og bidro til konkret politisk handling.

Støtteordningen skal også bidra til global læring i skolen. For å drive skolerettet informasjonsarbeid av høy kvalitet, trengs bakgrunnskunnskap om hva som blir formidlet i skolen. Skoleaksjonen "Hei Verden" gjennomførte derfor i 2010 en studie av lærebøker ut fra et Nord/Sør-perspektiv. Den viser

blant annet at skolen fremstiller et nokså stereotyp og negativt bilde av Afrika, og mangler tydelige årsakssammenhenger som forklarer fattigdom og som sier noe om sammenhengen mellom fattigdom i Sør og rikdom i Nord. Rapporten skapte et utgangspunkt for videre diskusjon med lærebokmiljøene.

Norad og Fredskorpset drøftet eventuell overføring av Skoleutvekslingsprogrammet med Fredskorpset. Det ble besluttet at ordningen videreføres i Norad.

Det var i 2010 en gjennomgang av opplysningsarbeidet til de såkalte "fem store" (Redd Barna, Kirkens Nødhjelp, Norsk Folkehjelp, Røde Kors og Flyktninghjelpen). Konklusjonen på gjennomgangen var at det ikke lenger skal øremerkes midler til disse fem over denne posten, og at de skal behandles på lik linje med øvrige søkere.

I samarbeid med Bistandsnemnda har Aschehoug Forlag sendt en rekke av sine forfattere til utviklingsland for å skrive skjønnlitteratur som kan "bringe verden til Norge". Forfatterne opplever at besøkene har utvidet deres perspektiver, og gjort dem bedre rustet til å formidle andre historier fra fattige land enn tradisjonelle elendighetsbeskrivelser og ren prosjektinformasjon. Det er også ventet at bøkene reflekterer rundt etiske og eksistensielle spørsmål knyttet til bistandsfeltet. Lansering av bokserien er forventet i 2013 og 2014.

Opplysningsarbeidet skal nå bredt ut i samfunnet. Norad gjorde det mulig for Sauda kommune, som den første Fair Trade-kommunen i Norge, å arrangere en nasjonal konferanse om rettferdig handel. Konferansen førte til stort lokalt engasjement rundt spørsmål om rettferdig handel og til at Sauda kommune har kunnet utfordre andre kommuner, politiske miljøer og næringslivet til å ta disse spørsmålene mer på alvor.

Post 72 Demokratistøtte

Tildeling: 2,4 mill. kroner.

Det ble i 2010 etablert en egen søknadsbasert tilskuddsordning for å støtte norske politiske partier i deres bidrag til demokratibyggning i Norges samarbeidsland. Målsetting for ordningen ble i regelverket konkretisert til at ordningen skal bidra til "*velfungerende og demokratiske partiorganisasjoner i utviklingsland*",

Forvaltningsansvaret ble lagt til Norad. Norad har utformet regelverk og konkretisert målformuleringer i dialog med de norske politiske partiene på Stortinget. I oppstartsåret ble det bevilget og utbetalt vel 2 mill. kroner til åtte mindre enkeltprosjekter basert på søknader fra partiene. Det er foreløpig for tidlig å vurdere konkrete resultater av innsatsen.

Post 75 Internasjonale organisasjoner og nettverk

Tildeling: 163,29 mill. kroner.

Målet for bevilgningen er å støtte internasjonale organisasjoner, partnerskap, stiftelser og nettverk som driver utviklingsrettet virksomhet innenfor regjeringens satsingsområder, primært innen

- Miljø, naturressursforvaltning, ren energi og klimaspørsmål.

- Helse, med hovedvekt på reproduktiv helse og hiv/aids.
- Likestilling, økt deltakelse av kvinner i beslutningsprosesser og bedring av kvinners livssituasjon.
- Godt styresett og demokratisk utvikling, herunder å styrke uavhengige mediers rolle, fremme større åpenhet om kapitalstrømmer til og fra utviklingsland, samt tiltak for å øke og bedre forvaltning av offentlige inntekter.
- Menneskerettigheter.

For å underbygge målet spesifiserer ordningsregelverket at støtten skal bidra til at regionale og internasjonale organisasjoner og nettverk i sør har god kunnskap og kompetanse til å påvirke nasjonale og internasjonale beslutningsprosesser. Norad innvilget i 2010 ca 160 mill. kroner i tilskudd til 35 internasjonale, frivillige organisasjoner og nettverk, med hovedvekt på temaene helse og miljø.

International Planned Parenthood Federation (IPPF) er den mottakeren som får størst tilskudd på budsjettposten, med 45 mill. kroner i 2010 til helsetiltak. IPPFs arbeidsstrategi fokuserer på "AIDS, Adolescence, Abortion, Access, Advocacy" og har gitt gode resultater på tjenestelevering både når det gjelder antall konsultasjoner og utvidelse av tilbudet. Det er spesielt positivt at IPPFs arbeid og påvirkning har bidratt til endret politikk innen seksuell og reproduktiv helse og rettigheter i svært mange av de 173 landene hvor de har medlemsorganisasjoner. IPPF har vært en viktig bidragsyter til at arbeidet med hiv/aids er mer knyttet opp til en bredere helsetilnærming og oppbygging av helsesystemer i samarbeidsland, i arbeidet med å nå Tusenårsmålene. IPPF tar inn over seg og arbeider med nye utfordringer og bidrar til å skape oppmerksomhet om og utvikle metoder på viktige områder.

Transparency International (TI) fikk i 2010 kjernestøtte på 2,5 mill. kroner fra Norad, blant annet for å fremme åpenhet og bedre forvaltningen av offentlige midler og bidra til å bekjempe korrupsjon. TI's resultater er oppnådd gjennom bruk av samlet støtte, og ikke kun støtte fra Norad. Norads evalueringsavdeling iverksatte en evaluering av organisasjonen i 2010. Det fremkommer i rapporten at Transparency International-sekretariatets forskning er det største bidraget til effektivitet i organisasjonen. Sekretariatet har lyktes med å opprettholde en klar profil og utvikle bærekraftige globale innsatser som er direkte relevant for korrupsjonsarbeidet.

Norad inngikk i 2010 flerårige avtaler med **African Tax Administration Forum, Thomsen Reuters Foundation og Tax Justice Network** for å bidra til økt inntektsgenerering gjennom beskatning og åpenhet om kapitalstrømmer. Det er for tidlig å se resultater av arbeidet. Organisasjonene vil rapportere årlig om måloppnåelse.

Kap 161 Næringsutvikling

Post 70 Nærings- og handelstiltak

Tildeling: 299,908 mill. kroner

I 2010 ble hovedtyngden av næringsutviklingsmidlene i samsvar med målene i Prop. 1S, brukt på tiltak for bedring av rammevilkår, kapasitetsutvikling, investeringer og handelsfremmende tiltak. Det

har vært utfordrende å forene oppfyllelse av proposisjonens brede målformuleringer med tildelingsbrevets krav om konsentrasjon.

Etterspørselen etter de søknadsbaserte ordningene, spesielt forundersøkelser og prosjektidentifikasjon, har vist en økende trend de siste årene. Totalt utgjorde støtteordningene for næringslivet omtrent en tredjedel av budsjettet i 2010. Over 80 prosent av budsjettet gikk til tiltak i Asia og Afrika. Et betydelig beløp ble også benyttet til globale tiltak. De viktigste sektorene er energi, IKT, industri, vann og sanitær (blandede kreditter), handel, landbruk og fiskeri / oppdrett. I tillegg til det løpende arbeidet med søknadsbaserte støtteordninger for næringslivet, spesielt små- og mellomstore bedrifter, ble oppfølging og utvikling av strategiske samarbeid mellom offentlig og privat sektor videreført i 2010. Det ble gitt prioritet til oppfølging av eksisterende avtaler samt å legge til rette for at samarbeid innenfor energisektoren skal kunne etableres i 2011. En rekke avtaler er avsluttet for en mer målrettet innsats mot større og færre tiltak. Det har i løpet av året vært et betydelig arbeid med å øke fokus og bedre kvaliteten på det resultatrettede arbeidet. Arbeidet har bl.a. omfattet møterrekker med viktige samarbeidspartnere for å bedre resultatrapporteringen, noe som allerede vises i årsrapporter for 2010. Nye søknader fra organisasjoner Norad har samarbeidet med over tid viser også at resultatstyring og risikoanalyser har blitt betydelig bedre i deres planleggingsprosesser. Et gjennomgående krav er at alle våre avtalepartnere tydelig skal formulere sine mål og rapportere på disse. En gjennomgang av noen viktige resultater og aktiviteter følger nedenfor:

Støtte til investeringer i miljørelatert sosial, økonomisk og fysisk infrastruktur har vært prioritert. En rekke energirelaterte programmer synliggjør denne innsatsen og flere kan allerede vise til gode resultater. Ett eksempel er China Utility-Based Energy Efficiency Program som har som målsetting å bidra til at Kina kan møte sitt selvpålagte mål om 20 prosent økt energieffektivitet innen 2010 og slik redusere utslipp av klimagasser. Dette skal skje ved å bedre tilgang til finansiering av energieffektiviseringstiltak gjennom et samarbeid med utvalgte, større banker. Foreløpige resultater viser at målene om totale lån fra bankene nesten er nådd, gjennom finansiering av totalt 99 prosjekter. Målene om utslippsreduksjoner gjennom tiltak finansiert av disse lånene er også nådd. Et annet privat initiativ, 'Green Energy Solutions' i provinsen Indre Mongolia i Kina har som målsetting å utvikle et marked for energieffektive og miljøvennlige løsninger innen husbygging, og å bidra til at lokale entreprenører etablerer seg og utnytter disse markedsmulighetene. Resultatene viser at tre demonstrasjonsprosjekter har bidratt til kompetanseheving og økt forståelse for energieffektive løsninger. Videre har prosjektet dokumentert utslippsreduksjoner som oppnås gjennom energieffektiviseringstiltak. Myndighetene har etablert konkrete planer for videre tiltak.

Norad har i 2010 fokusert ytterligere på utvikling av **strategiske partnerskap** med privat sektor for å støtte utviklingsfremmende prosjekter og investeringer. Utvikling av slike partnerskap krever stor grad av skreddersøm og fleksibel utnyttelse av støtteordningene, og begrenses foreløpig til en håndfull partnerskap. Eksempler på deltakelse i slike partnerskap i ulike faser er Yara, Nortura, Scatec, Green Resources og Honningcentralen. Det er foreløpig for tidlig å dokumentere konkrete resultater av dette.

Næringslivssamarbeid fremmes gjennom Business Match Making Programmes (BMMP) og har som målsetting å legge til rette for samarbeid mellom norske bedrifter og bedrifter i utvalgte utviklingsland. Konseptet er basert på en forståelse av at bedrifter i utviklingsland har større utviklingspotensial dersom de får tilgang på teknologi, markeder og finansiering. Målsettingene for 2010 om etablering innen industri og handel ble nådd i India, Sør- Afrika, Vietnam og Sri Lanka. I tillegg til disse landene ble det høsten 2010 etablert et nytt BMMP i Bangladesh.

Støtteordninger rettet mot små- og mellomstore bedrifter omfatter i hovedsak forundersøkelser, men også andre søknadsbaserte ordninger. Det er gjennomført en enkel spørreundersøkelse knyttet til avtalepartnere fra 2007 som ikke oppfyller krav til vitenskaplig metodikk, men som viser et meget positivt bilde: Resultatene tyder på at om lag halvparten av de som mottok støtte, gikk videre med etablering i det angjeldende land. Om lag halvparten av de firma som mottok støtte, opplyser også at de ikke ville gjennomført undersøkelsen uten støtte fra Norad. Mottakerne rapporterer om utviklingseffekter innen både overføring av teknologi, miljømessige hensyn og HMS-standarder. Etableringer medfører også investeringer av betydelige beløp. Flertallet av bedriftene har rettet seg mot industri.

Norad støtter tiltak som spesifikt er rettet mot **samfunnsansvar** gjennom f.eks Fairtrade Norge og Initiativ for etisk handel (IEH). IEH arbeider for at varer som importeres og/eller selges i Norge ikke skal være produsert ved brudd på globalt anerkjente menneske- og fagrettigheter. IEH har hatt en jevn økning i antall medlemmer og har lyktes med å bli en viktig aktør og pådriver innen etisk handel gjennom rådgivning, og ved å være et ressurscenter og bidra med veiledning til sine medlemmer. Dette har ført til bedre arbeids- og miljøforholdene i leverandørkjedene hos IEHs medlemmer og er i tråd med målsettingene. Merkeordningen i Fairtrade garanterer rettferdig råvarebetaling til produsenter i utviklingsland, for slik å bedre levekår og arbeidsforhold for vanskeligstilte bønder og plantasje- og gårdsarbeidere i utviklingsland. Resultater av Fairtrade sitt arbeid viser at merkevareordningen har hatt en betydelig vekst i omsetning, lisensinntekter og antall lisenstagere. I en undersøkelse i dagligvarehandelen kom Fairtrade best ut av alle merkeordningene mht forbrukers kjennskap til merkeordningen. Omsetningen fra MUL-land har økt med over 1000 pst, noe som spesielt skyldes av meget sterk omsetningsvekst i salget av roser.

I det sørlige Afrika støtter Norad ulike flerårige programmer som har som målsetting å bedre **rammeverket for kvinnelig entreprenører**, fremme **kvinnens deltagelse i økonomisk virksomhet** og styrke deres rolle som økonomiske aktører. Rapportering fra eksempelvis ILO WEDGE viser at programmet langt på vei har lyktes med dette. Ved hjelp av støtte arbeider BRAC i Sør Sudan for å styrke kvinnelige entreprenørers situasjon slik at de skal bli i stand til å forsørge seg selv og sine familier. Med mikrofinans som plattform gir BRAC sine kunder i tillegg tilgang på opplæring innenfor blant annet helse, husdyrhold og jordbruk og generell kompetanseutbygging innenfor andre utviklingsområder. BRAC har som mål at deres samlede programmer i løpet av 2012 skal rekke ut til 500 000 sørsudanere.

Ubundne blandede kreditter er under avvikling. Det legges opp til at utbetaling av det resterende beløp fordeles på perioden 2010 – 2013. For prosjekter det var gitt forpliktende tilsagn til, er det satt klare frister for inngåelse av avtalene. Det ble inngått to avtaler i 2010 og utbetalt 40 mill. kroner til

allerede inngåtte forpliktelser i ett prosjekt (Cao Lanh i Vietnam). Norad har gjennom ubundne blandede kreditter støttet et Verdensbankledet program for landsbyelektrifisering i Laos som rapporterer om betydelige gunstige samfunnmessige resultater. Programmet har ført til en økning i tilgang til elektrisitet for befolkningen til 70 prosent, noe som har bedret livet til folk på landsbygda, skapt nye økonomiske muligheter og bidratt til å åpne veien ut av fattigdommen, spesielt for kvinner og kvinneledede husholdninger. Programmet skal videreføres og målsetningen er elektrisitet for 90 prosent av befolkningen innen 2020.

De fleste av de godkjente prosjektene i den blandede kreditt porteføljen gjelder Vietnam. For å bedre framdriften i arbeidet med å etablere låneavtaler for disse prosjektene innledet Norad forhandlinger med den tyske utviklingsbanken KfW for at de skal dekke lånefinansiering og stille garanti for alle prosjektene i landet. Endelig avtale med KfW ble undertegnet i februar 2011.

Videreføring av samarbeid med UNIDO om oppbygging av nødvendig infrastruktur for kvalitetssikring av eksportprodukter i Afrika og Asia har også i 2010 vært prioritert.

I løpet av 2010 har Norad inngått en rekke nye avtaler om støtte til **institusjonsutvikling**. Konkrete resultater vil først kunne rapporteres senere i avtaleperiodene. Ett eksempel er en avtale med ILO om samfinansiering med Sveits om et større program (SCORE) for kvalitetsforbedring og produktivitetsøkning i små og mellomstore bedrifter ved å gjøre dem mer produktive og konkurransedyktige gjennom redusert forurensning og innføring av anstendige arbeidsforhold. ILOs program til støtte for å gjøre arbeidslovgivningen i Kenya, Sør Afrika og Zambia bedre tilpasset små- og mellomstore bedrifter samtidig som krav til anstendige arbeidsforhold sikres, er også etablert. IFCs faglige bistandsprogram for modernisering av foretaksregistre med vekt på Afrika mottar også Norad-støtte. Gode rammevilkår, inkludert regelverk og kompetente institusjoner, er nødvendig for å sikre en miljømessig og økonomisk bærekraftig utvikling av fiskeri- og oppdrettssektoren. Spesielt i Asia og Mellom-Amerika er flere prosjekter under forberedelse for utvikling av en moderne oppdrettsindustri. På fiskeriområdet er det spesielt fokusert på forvaltning, inkludert bekjempelse av ulovlig fiske.

Kap 162 Overgangsbistand

Post 70 Overgangsbistand

Tildeling: 108,5 mill. kroner

Overgangsbistanden brukes der det oppstår et behov som ikke kan dekkes av den humanitære bistanden, og der den langsiktige bistanden ikke er tilstrekkelig etablert. Overgangsbistand skal være et fleksibelt virkemiddel i arbeid med tidlig gjenoppbygging etter konflikt eller naturkatastrofer. Norad overtok i 2010 forvaltningsansvaret for deler av bevilgningen, og fikk i løpet av 2010 overført fra UD totalt 18 avtaler med norske frivillige organisasjoner i landene DR Kongo, Burundi, Somalia og Eritrea, samt én global avtale. Flyktninghjelpen, Care, Christian Relief Network (CRN) og Kirkens Nødhjelp er de største avtalepartnerne.

I DR Kongo er alle prosjektene knyttet til Utenriksdepartementets delprosjekt for innsats mot seksualisert vold i konflikt i DR Kongo og området rundt De store sjøer. Kjønnsbasert vold er også et hovedtema for prosjektene i Burundi, sammen med tiltak rettet mot internt fordrevne og reintegrering av barnesoldater.

I Somalia er prosjektene i hovedsak konsentrert om utdanning. Somalia har et av verdens dårligste utdanningsystemer. Flyktninghjelpen har et nært samarbeid med de somaliske utdanningsmyndighetene, og støtter opp om myndighetenes mål om å øke antall barn i barneskolen. Den viktigste målgruppen er internt fordrevne og sårbare barn og unge, primært i alderen 9 til 14 år. Gjennom prosjektet *Education and School Construction in Somaliland* har noe over 4000 elever blitt innrullert i barneskolens tre laveste trinn. Ytterligere 570 barn med fullført trinn 3 er overført til de offentlige skolene. Flyktninghjelpen har flere parallelle og utfyllende aktiviteter med formål å høyne jenteandelen i skoleinntaket og øke antall kvinnelige lærere. Samtidig arbeides det med å øke utdanningsmyndighetenes kapasitet, men det er for tidlig å konkludere mht. resultater av dette.

Kap 165 Forskning, kompetanseheving etc.

Post 70 Forskning og høyere utdanning

Tildeling: 334,57 mill. kroner.

Norad forvaltet i 2010 NOK 333 mill. kroner for støtte til forskning og høyere utdanning. Hovedmålet med støtten er å bidra til økonomisk og samfunnsmessig bærekraftig utvikling gjennom investering i høyere utdanning, forskning og teknologi. For å bidra til dette målet, støtter Norad tiltak under to ordningsregelverk, hhv. Regelverk for forskning og forskningsformidling og Regelverk for kapasitetsbygging innen høyere utdanning og forskning.

Norad har i sin dialog med samarbeidspartnere lagt vekt på at de styrker resultat- og indikatorfokus i sitt løpende arbeid og i sin rapportering. Prosjektene som støttes er hovedsak flerårige, slik at de resultater som ble rapportert inn til Norad i 2010 stammer fra aktiviteter som er startet tidligere år. Resultatene er i tråd med målene for tilskuddsposten.

Forskning og forskningsformidling

Ca. 42 pst. av midlene ble allokert til tiltak for forskning og forskningsformidling. Den største delen av disse ble fordelt i konkurransebaserte tildelinger i regi av Norges Forskningsråd (NFR), til prosjekter som gjennomføres av norske forskergrupper eller norske forskere i samarbeid med forskere fra sør. Midlene styrker dermed norsk utviklingsforskning og bidrar samtidig til økt samarbeid mellom forskere i Norge og forskere fra land i sør.

Den største delen av midlene via NFR blir tildelt forskningsprogrammet "Norge som global partner" (NORGLOBAL). NORGLOBAL omfatter forskning på tema som klima og miljø, fattigdom og fred og kvinner og likestilling i utvikling. I 2010 ble det igangsatt 13 nye prosjekter under disse temaene. Total portefølje på temaene klima og miljø er ved utgangen av 2010 ti prosjekter, og omfatter samarbeid med 13 land i sør. Tilsvarende er det ti løpende prosjekter på temaet kvinner og likestilling i utvikling, som involverer 16 land i sør.

Under NORGLOBAL ble det i 2010 publisert 31 forskningsartikler i tidsskrifter med referee-ordninger, og ni artikler i tidsskrifter uten slik ordning. Av andre formidlingstiltak ble det i mars arrangert et formidlingsseminar knyttet til forskning på fattigdom og fred, der resultater fra 21 prosjekter ble presentert.

Norad støtter både over denne posten og kap.post 169.70, forskning innen global helse gjennom NFR-programmet GLOBVAC. Det vises til omtalen under sistnevnte post.

Som bidrag til å realisere forskningskomponenten i regjeringens landstrategier, støtter Norad et forskningsprogram på Kina og ett på India, begge med en årlig ramme på 20 mill. kroner. Kinaprogrammet startet i 2009, og det var ved utgangen av 2010 igangsatt i alt 18 prosjekter, mens ytterligere 27 prosjektsøknader var under vurdering. India-programmet startet i 2010 med 24 nye forskningsprosjekter på områdene politikk/samfunn og miljø/klima/energi.

NUFU- og NOMA-porteføljen kommer i hovedsak under ordningen for kapasitetsbygging, men også her gjennomføres publisert forskning på regjeringens satsningsområder. Under NUFU-programmet publiserer forskere fra sør i samarbeid med forskere fra Norge. Ved utgangen av 2009 var det publisert 160 artikler i vitenskapelige tidsskrifter, 114 presentasjoner var gitt på vitenskapelige konferanser, det var produsert 20 bøker, og ellers en rekke rapporter, avhandlinger og bokkapitler.

Kapasitetsbygging innen høyere utdanning og forskning

Det ble i 2010 tildelt til sammen 145 mill. kroner til de store kapasitetsbyggingsprogrammene i Sør, NUFU, NOMA og NUCOOP. I tillegg mottok Norads masterprogram på Energi og petroleum (EnPe) støtte på 2,5 mill. kroner. NUFU- og NOMA- programmene går i femårige faser, og i inneværende fase har de bidratt til opprettelse av 56 masterprogrammer og fire doktorgradsprogrammer i Sør. Programmene bidrar også med utdanningsstipender, og i 2009 ble det gitt 1104 stipender til mastergradsutdanning og 190 stipender til doktorgradsutdanning under disse programmene. Både NUFU og NOMA-programmet har satt i gang spesielle tiltak for å rekruttere kvinnelige studenter. I 2010-opptaket under NOMA-programmet var kvinneandelen ca 42pst., mens den blant uteksaminerte var 37pst. I NUFU-programmet var andel kvinnelige doktorgradsstipendiater i 2010 39 pst.

Norads kulturutdanningsprogram, som har som mål å bidra til utvikling av profesjonelle kulturelle arenaer og nettverk i Norges samarbeidsland og mellom land i sør, mottok i 2010 ca. 4,5 mill. kroner. Programmet ga støtte til 7 samarbeidende institusjoner for bachelor- og masterutdanning innen kunst og kultur, og delte i 2009 ut 42 stipend til studenter fra Sør. Et viktig resultat av programmet er at uteksaminerte studenter har returnert til sine arbeidsgivere og slik bidratt til å styrke kapasiteten og kompetansen ved den enkelte institusjon.

Gjennom støtte til African Economic Research Consortium (AERC) bidrar Norad til å øke kapasiteten og kvaliteten på Master- og PhD-utdanning i økonomi ved afrikanske universitet. 31 doktorgradsavhandlinger med støtte fra AERC (der Norge er en av flere givere) ble godkjent i 2009.

Det ble videre bl.a. gitt støtte til Tibetnettverket. Nettverket består av fire norske universiteter samt Tibet University og Tibet Academy of Social Sciences. Gjennom Tibetnettverket har ansatte ved de tibetanske institusjonene fått utdanning på master- og PhD-nivå.

Post 71 Faglig samarbeid

Tildeling: 148,58 mill. kroner.

Målet med bevilgningen er å videreføre og legge til rette for faglig samarbeid med norske fagmiljø etterspurt av utviklingsland primært innenfor områdene ressursforvaltning, energi, styresett, miljø/klima og likestilling. Tilskudd fra posten gjør det bl.a. mulig å gjøre etterspurt norsk fagkompetanse fra relevante fagmiljøer tilgjengelig for utviklingsland på en effektiv måte. Et slikt faglig samarbeid er en stadig viktigere komponent i samarbeidet med mange utviklingsland. I flere tilfeller erstatter dette mer tradisjonelt utviklingsarbeid.

Olje for utvikling

Vel 62 mill. kroner ble benyttet til prosjekter innen Olje for utvikling (OfU), hvor totalbudsjettet var ca 230 mill kr. Deler av midlene ble brukt på landprosjekter som forvaltes av OfU-sekretariatet, som samarbeidet med Uganda, Sudan og Afghanistan. Midler er også benyttet til studier eller enkelt-innsatser i land der ambassadene forvalter petroleumsprogrammene. En betydelig del av midlene, nærmere 40 mill. kroner ble i 2010 kanalisert gjennom norske og internasjonale organisasjoner som driver petroleumsrelevant kompetansebygging i OfUs samarbeidsland (for eksempel Petrad, Oljedirektoratet, norsk miljøforvaltning, IMF og NTNU).

20,5 millioner kroner ble benyttet til tilskudd til frivillige organisasjoners arbeid med petroleumsrelaterte aktiviteter i OfU-relevante land. I 2010 omfattet dette WWF Norge, SAIH, Norsk Folkehjelp, Kirkens Nødhjelp, Publish What You Pay, Norges Naturvernforbund, LO og Revenue Watch Institute. Organisasjonene fokuserer i hovedsak på kapasitetsbygging innenfor to områder: økt åpenhet i finansforvaltning av petroleumsressurser og miljømessig og sosialt forsvarlig forvaltning av petroleumsressurser.

De midler som tildeles institusjoner som legger til rette for og gjennomfører de ulike programmene i OfUs samarbeidsland kanaliseres inn i en rekke programmer. Dette er i tråd med det som er skissert som anvendelseskriterier. De langsiktige effektene av denne type samarbeid i form av institusjonsbygging og kompetanseheving kan i varierende grad spores ettersom mange av aktivitetene ikke har vært gjennomført over flere år. Et eksempel på at man har lyktes med dette er IMF's oppbygning av en egen kompetent enhet i Uganda Revenue Authority for petroleum skatteadministrasjon. Denne ble operativ i 2010. Det er også verdt å nevne at uavhengige evalueringer av Petrad som tilrettelegger for mange av aktivitetene i OfUs samarbeidsland, viser at Petrad har god og tilstrekkelig kapasitet til å fungere som tilrettelegger, og at de oppfyller målene Norad har i satt i samarbeidsavtalen.

Samarbeidet med African Center for Economic Transformation (ACET) er et annet spennende og helt nytt initiativ i 2010. Det legges her vekt på å bruke humankapital fra Afrika i kapasitetsbygging

innenfor petroleumsforvaltningen. Prosjektet er i en så tidlig fase at det ikke er mulig å analysere resultater.

Det legges fram egen årsrapport for "Olje for Utvikling" i mai 2011.

Ren energi

Midlene som gikk til Ren energi, vel 10 mill. kroner, er brukt til å forberede eller gjennomføre faglige samarbeid, kurs og kompetanseheving, som alt er ledd i oppnåelse av målene med ren energisatsingen, hvor budsjettet for 2010 var på ca 800 mill kr..

For ren energi har fokuset for bruk av midler vært etablering og gjennomføring av faglig samarbeid og utdanning innen energi, med hovedfokus på vannkraft. Det er utarbeidet et program for en fase 2 i et tverrfaglig forskningsprogram under Nilen-initiativet. Programmet bygger opp under arbeidet med å oppnå en ny vannbruksavtale for Nilen, hvor utnyttelse til energiformål er sentralt. Arbeidet er gjort i regi av sekretariatet for Nile Basin Initiative i Entebbe med Universitetet i Bergen som norsk partner i samarbeid med Makerere University i Uganda og en rekke andre universitet i regionen. Fase 2 er ikke besluttet.

Det er gjennomført en baseline studie som grunnlag for måling av resultat innen energisamarbeidet i Liberia. Studien er en kartlegging av energibruk og folks levekår i Monrovia, som blant annet avdekker at i perioder uten tilgang til strøm fra et offentlig nett, så etableres private løsninger, gjerne meget dyre og miljø- og helsemessig betenkelige, for å dekke prekære behov for strøm spesielt til tjenesteytende næringer og private husholdninger. Likedan er det i Liberia utarbeidet et 5-årig samarbeidsprogram mellom landets energimyndigheter og NVE innen energi og vannressursforvaltning.

I Etiopia gir NVE faglig støtte til Ministry of Water and Energy i forbindelse med konsekvensutredninger av to store vannkraftverk. Konsulenter som gjennomfører utredningene er hyret opp, videre var man nesten i mål med opphyring av uavhengig ekspertpanel for sikkerhet, miljø og sosiale forhold. Arbeidsprogram for et institusjonssamarbeid er utviklet.

Norad har finansiert to norske energirådgivere til United Nations Mission in Afghanistan (UNAMA) frem til juni 2010. Arbeidet besto i å styrke og koordinere nasjonal utviklingsstrategi mellom myndighetene, FN og andre givere. Resultatet av arbeidet har vært å øke fokus på giverkoordinering spesielt innen fornybar energi på landsbygda. Dette har skjedd gjennom rådgivning til myndighetsorgan innen energiområdet, inkludert å avgi kommentarer i utvikling av et energilovverk. UNAMAs spesialrådgiver på utvikling uttaler at de norske rådgiverne har vært viktige i utvikling av retningslinjer for bruk av fornybar energi i Afghanistan.

ICH, International Center for Hydropower har arrangert en rekke kurs for deltakere fra sør innen vannkraft og energisektorregulering. Til sammen 118 personer har deltatt i kursene, som har varighet fra 1 til 2 uker. 29 av disse var kvinner. Omtrent halvparten av kursene avholdes i Norge.

På bestilling fra UD utarbeides egen årsrapport "Clean Energy for Development". Denne legges fram i mai 2011.

EAF Nansen-programmet

Norad skal i perioden 2006 – 2011 bidra med 187 mill. kroner til økosystembasert fiskeriforvaltning gjennom **EAF Nansen-programmet** hvorav 86 mill. kroner til Havforskningsinstituttet for drift av det norske forskningsfartøyet "Dr. Fridtjof Nansen" og 101 mill. kroner til FAO. Støtten utbetales årlig basert på faktisk forbruk. Programmet omfatter 32 land som inngår i Global Environment Facility (GEF)-finansierte prosjekter rundt de fire store marine økosystemene i Afrika (Large Marine Ecosystems –LME). Ved bruk av "Dr. Fridtjof Nansen" samles data som er nødvendig for økosystembasert fiskeriforvaltning. Videre bidrar FAO til å styrke kapasitets- og institusjonsoppbygging innen fiskeriforvaltning både på regionalt og nasjonalt nivå, gjennom programmets mange landbaserte prosjekter.

Det ble gjennomført 10 forskningstokt med "Dr. Fridtjof Nansen". Toktaktiviteten var noe lavere enn målsettingen, bl.a. på grunn av piratvirksomheten utenfor Nordøst-Afrika. På land ble 10 nasjonale og tre regionale prosjekter for å styrke kapasitets- og institusjonsbygging innen økosystembasert fiskeriforvaltning igangsatt av FAO i samarbeid med de respektive partnerland/institusjoner. EAF Nansen-programmets første fase avsluttes i 2011, og i den forbindelsen vil programmets måloppnåelse vurderes.

Institusjonelt samarbeid om kapasitetsutvikling innen bistandseffektivitet mellom Norad og sørafrikansk UD og Finansdepartement.

Samarbeidet var i 2010 rettet mot kompetanseutvikling og styrking av bistandsforvaltningen i Sør-Afrika, både som bistandsgiver og bistandsmottaker. Sør Afrika planlegger opprettelse av et eget bistandsorgan og Norad har gitt innspill til ulike verktøy for god bistandsforvaltning. Det var imidlertid begrenset etterspørsel etter Norads tjenester i 2010 og Norad vil ta initiativ til en drøfting med sørafrikanske myndigheter av hvorvidt det er grunnlag for å fortsette samarbeidet.

Kap 166 Miljø og bærekraftig utvikling

Post 71 Internasjonale prosesser og konvensjoner

Tildeling: 6,02 mill. kroner.

Norad forvalter deler av denne posten, og har i 2010 gitt tilskudd i tråd med målene for bevilgningen, bl.a. til følgende tiltak:

Ca. 15 organisasjoner mottok støtte for å styrke deltakelse fra Sør på internasjonale konferanser og derved gi dem mulighet til økt innflytelse på internasjonale prosesser. Helse, hiv/aids, menneskerettigheter og kultur er blant de tematiske områdene hvor det ble gitt reisestøtte til Sør-deltakere på konferanser. Et eksempel er verdenskongressen mot dødsstraff.

Tildelingen ble også benyttet til

- å bistå utviklingsland i å forberede krav overfor FNs kontinentalsokkelkommisjon i henhold til Havrettskonvensjonen. Ca. 500 000 kroner gikk til regionale møter mellom vestafrikanske land angående fastsettelse av kontinentalsokkelens yttergrenser utover 200 nautiske mil.

- oppfølgingen av FN-konvensjonen mot korrupsjon, med spesielt ansvar for innspill til debatten rundt utviklingslands behov for fagligbistand for å kunne følge opp konvensjonen. Relevansen for utviklingsland av arbeidet mot illegal kapitalflyt på Verdensbankens konferanse "Internasjonal Corruption Hunters Alliance" med representanter fra påtalemyndigheter i mer enn 100 land ble tatt opp av Norad på konferansen.
- aktiv deltakelse i OECD/DACs arbeidsgruppe for anti-korrupsjon (ACTT) i diskusjoner om bedre og mer effektive måter å bekjempe korrupsjon i utviklingsland gjennom bistandsfinansierte initiativer. I OECDs nye politisk-økonomiske analyseverktøy "Addressing the International Drivers of Corruption" har Norads arbeid bidratt til å klargjøre koblingene mellom korrupsjon og illegal kapitalflyt og hvordan nasjonale forhold henger sammen med internasjonale forhold.

Post 72 Internasjonale miljøprosesser og bærekraftig utvikling

Tildeling: 13,92 mill. kroner.

Norad forvalter deler av denne posten. Som et ledd i arbeidet med å redusere utviklingslandenes og de fattigstes sårbarhet overfor klimaendringer og miljøproblemer, skal støtte over denne posten brukes til å følge opp Regjeringens internasjonale klimastrategi, St.meld. nr. 13 (2008-2009) og Handlingsplan for miljørettet utviklingssamarbeid. Støtten skal omfatte tiltak og initiativ, konferanser og seminarer, samt legge til rette for å følge opp konvensjoner og avtaler og støtte utviklingslandenes deltakelse i dette arbeidet. Norad har gitt støtte tiltak i tråd med målene, bl.a. til følgende tiltak:

- Støtte til myndigheter og sivilt samfunnsorganisasjoner for deltakelse i blant annet FNs Kommisjon for bærekraftig utvikling; forhandlingene om en ny protokoll under konvensjonen om biologisk mangfold om tilgang til og fordeling av inntekter fra utnyttelse av genressurser; og konvensjonen for klima, med særlig støtte til deltakelse på COP 16 i Cancun.
- Støtte til utviklingslandenes deltakelse i kommisjonen for global matsikkerhet i FN-regi. I tillegg ble klima- og energiarbeidet til World Wide Fund for Nature (WWF) i Kina støttet med 4,3 mill. kroner.
- Deltakelse fra utviklingsland inn i arbeidsgruppen under OECD DAC Environet for å utarbeide retningslinjer for kapasitetsbygging for integrering av miljø i samarbeidsland og i andre strategisk viktige internasjonale prosesser.

Tildelingen på 3 mill. kroner, avsatt til en avtale med UN Foundation for tiltaket Global Alliance for Clean Cookstoves, lot seg ikke bruke. Dette skyldes at arbeidet med å etablere en avtale med et tilfredsstillende mål og resultatrammeverk har vært tidkrevende. UN Foundation synes å ha lite erfaring med etablering av formelle resultatrammeverk.

Post 73 Klima- og skoginitiativet

Tildeling: 166,5 mill. kroner.

Støtteordningen for klima- og skogmidler til sivilt samfunn er en strategisk del av Regjeringens klima- og skogsatsning, og har som mål å bidra til utslippsreduksjoner fra redusert avskoging og

skogforringelse i utviklingsland. Bærekraftig utvikling og fattigdomsreduksjon er et overordnet mål for ordningen. Bevilgningen skal benyttes til å støtte tiltak som bidrar til:

- at utslipp fra avskoging og skogforringelse i utviklingsland (REDD) omfattes av en ny internasjonal klimaavtale;
- kostnadseffektive, tidlige og målbare reduksjoner i utslipp av klimagasser fra avskoging og skogforringelse i utviklingsland;
- å bevare naturskog i utviklingsland for å sikre skogens evne til å lagre karbon.

Totalt 38 avtaler ble inngått i løpet av 2010. Tiltakene som ble støttet hadde et stort geografisk og innholdsmessig spenn, med aktiviteter i totalt 33 land. Mange av tiltakene var rettet inn mot første fase av REDD+ ("readiness"), ettersom det er et stort behov for kunnskap, mekanismer og policyutvikling på både globalt og nasjonalt nivå før REDD+ kan implementeres. Hovedvekten av tiltakene som mottok støtte i 2010 var således policyorienterte tiltak på både nasjonalt og internasjonalt nivå, kapasitetsbygging, informasjonsvirksomhet, anvendbar forskning og analyse. Støtteordningen har resultert i en lang rekke publikasjoner og seminarer knyttet til REDD+. Samtidig har flere sivilt samfunnsaktører også bidratt til utvikling av demonstrasjonsprosjekter, hvorav enkelte er blitt adoptert av nasjonale myndigheter som offisielle piloter. Et eksempel er TNCs norskstøttede *Berau Forest Carbon Program*, som på UNFCCC-møtet i Bangkok i 2009 ble lansert som et av Indonesias offisielle REDD-demonstrasjonsprosjekter. På lik linje har også UN-REDD benyttet utredninger og innspill fra sivilt samfunn, bl.a. UN-REDDs lansering av Sentral-Sulawesi som en pilotprovins – basert på innspill fra det norske Regnskogsfondet.

Sivilt samfunn har spilt en aktiv pådriverrolle både på nasjonalt og internasjonalt nivå, med et særlig fokus på opplæring av myndigheter og andre. Mange nasjonale aktører har foreløpig liten forståelse av hva REDD+ er, og det er derfor et stort behov for å videreføre denne type aktiviteter. Sivilt samfunn har fremmet kritiske vurderinger og forslag til etableringen av robuste strategier og avtaleverk, og bidratt til et større fokus på lokalbefolkningens rettigheter og interesser. IWGIA har gjennom sine partnere bl.a. bidratt inn mot UNFCCC-møtene, hvilket bidro til at den endelige teksten fra "Ad-Hoc Working Group on Long-term Cooperative Action (AWG-LCA)" i København hadde en referanse til FN-erklæringen om urfolks rettigheter. En generell tendens er imidlertid at urfolks- og rettighetsorganisasjoner har mindre innflytelse på nasjonalt nivå enn de internasjonale naturvernorganisasjonene.

Den overordnede utviklingseffekten av tiltakene avhenger imidlertid i stor grad av den politiske prosessen knyttet til klimaforhandlingene. Svært få av enkeltprosjektene innebærer en direkte og målbar effekt for de fattigste. Mye står og faller dermed på hva som kommer ut av klimaforhandlingene, og hvordan et nytt klimaregime vil bli gjennomført på nasjonalt nivå. Norad støtter også en uavhengig følgeevaluering som skal gå parallelt med gjennomføringen av klima- og skoginitiativet. Arbeidet blir utført av det britiske LTS International i samarbeid med Indufor Oy, Ecometrica og Chr. Michelsen Institute. Hensikten med de første evalueringene var å kartlegge klima- og skoginitiativets foreløpige bidrag i internasjonale forhandlinger og i utvalgte land (Brasil, Guyana, DR Kongo, Tanzania og Indonesia). Evalueringene ble utført i siste halvår av 2010, men rapportene ble ikke publisert før i 2011.

Kap 168 Kvinner og likestilling

Post 70 Kvinner og likestilling

Tildeling: 54,26 mill. kroner.

Kvinnebevilgningen skal bidra til gjennomføring av regjeringens handlingsplan for kvinner og likestilling. Norad forvalter deler av bevilgningen, og har gitt støtte i tråd med målene for bevilgningen, bl.a. gjennom følgende tiltak:

- 16 sivilsamfunnsorganisasjoner (derav sju nye) mottok til sammen 35 mill. kroner i støtte over Kvinnebevilgningen. Størst andel av denne støtten er innrettet mot å styrke kvinners seksuelle og reproduktive helse og rettigheter.

Det ble gitt prioritet til sør-baserte, grasrotorienterte kvinneorganisasjoner, som jobber innen områder fra handlingsplanen som tidligere var underrepresentert, for eksempel økonomisk deltakelse og vold mot kvinner.

Organisasjonen Tostans overordnede målsetting er at kvinnelig omskjæring skal opphøre i Vest og Øst-Afrika. Tostan har spilt en betydelig rolle i metodeutvikling i arbeidet mot kjønnslemlesting, og for styrking av jenters og kvinners situasjon og deltakelse i lokalsamfunn. Resultater fra arbeidet viser varige forbedringer for jenter og kvinner og samfunnet generelt. Gjennom et treårig opplæringsprogram som er tilpasset lokal kultur, språk og tradisjon, blir folk engasjert til å diskutere og fatte beslutninger på områder som tidligere var tabubelagte. Opplæringen ledes av landsbykomiteer der det skal være overvekt av kvinner. Tostans idé er at endringer i samfunnet må skje på folks egne premisser. Senegalesiske myndigheter benytter modellen i sin strategi for opphevelse av kjønnslemlesting, og har møtt interesse fra FN, USAID og diasporagrupper.

Dr Jill Lewis og Sonke Gender Justice Network ferdigstilte i 2010 filmen "Protection", som er et sentralt produkt i et program som skal redusere spredningen av hiv/aids ved å øke menns bevissthet og holdninger til bruk av kondom. Den kreative dokumentaren har 3 deler fra hhv. Sierra Leone, Kenya og Sør-Afrika og er oversatt til sju språk. Filmen, med tilhørende ekstramateriell og fasilitatorguide er distribuert til ca 4500 små og store organisasjoner, og kan benyttes vederlagsfritt i utviklingsprosjekter i sør. Flere har vist interesse for å benytte materialet. Eksempelvis har Tanzanias AIDS-kommisjon bekreftet at de vil bruke filmen i mobile kinoer i alle regioner i Tanzania. Nettverket Men Engage Africa, Adra og Flyktninghjelpen vil bruke filmen i sine programmer og nettverk, og filmen fra Sør-Afrika vil vises jevnlig på en sørafrikansk tv-kanal.

- Det ble inngått en avtale med organisasjonen ENERGIA med sikte på å assistere ambassader og partnere i arbeidet med å sikre likestilling i Olje for Utvikling- programmene. Arbeidet har nylig startet og det er for tidlig å evaluere resultater.

- Vel 13 mill. kroner ble benyttet for tiltak som bidrar til kvalifisering av kvinner gjennom høyere utdanning og forskning og støtte til kvinne- og kjønnsforskning på landnivå, regionalt og internasjonalt. Av disse ble 8,5 mill. kroner tildelt gjennom Norges Forskningsråd, for delfinansiering av forskningsprogrammene "kvinner og likestilling i utvikling" og "Economic growth, poverty reduction, reproductive health and population dynamics" (ECONPOP), og skal øremerkes kvinnelige forskere fra sør. I 2010 ble det innvilget til sammen fem nye prosjekter under disse programmene, slik at den løpende porteføljen ved utgangen av 2010 er ti prosjekter. Prosjektene involverer forskere fra 22 land i sør, som samarbeider med norske forskere. Alle prosjektene startet i 2009 eller 2010, og det er foreløpig ingen forskningspublikasjoner å rapportere.

Støtte til International Foundation for Science, som tildeler stipender til kvinnelige forskere fra sør. Midlene ble tildelt i desember 2010, og det er foreløpig ingen resultater å rapportere.

Støtte til et universitetsnettverk mellom Ahfad University for Women i Sudan, Makerere University i Uganda og Addis Ababa University for støtte til høyere utdanning innen fred, demokrati og likestilling. Tiltaket har som mål å utdanne 30-40 kvinner på mastergradsnivå, tre kvinnelige doktorgrader og flere korte kurs. Nettverket startet opp i 2010, og har brukt oppstartsåret til etablering av avtaler mellom de tre partnerne, utvikling av pensum for mastergradskurs, utlysning av midler til forskning og forskerutdanning, og gjennomføring av kortere opplæringskurs.

Støtte til universitet i Mogadishu som i 2010 gjennomførte en kampanje mot kjønnslemlestelse i Somalia. Universitet holdt seminar om kjønnslemlesting av kvinner for imamer, parlamentet, utdanningsministeren, kvinnelige lærere og kvinner som driver med omskjæring. Universitet har også informert gjennom radiokampanjer og holdt kurs for studenter på universitet.

Støtte til OSSREA for opplæring av forskere og forskningsforvaltere med sikte på integrering av likestillingsdimensjonen i planlegging og gjennomføring av forskning. Midlene skal også brukes til å støtte kvinnelige forskere og til forskning på kvinnerelaterte problemstillinger. Midlene ble tildelt i annet halvår 2010. Det er derfor for tidlig å rapportere om resultater.

Kap 169 Vaksine og helse

Post 70 Vaksine og helse

Tildeling: 60,43 mill. kroner.

Norad har ivaretatt sekretariatsfunksjoner for Regjeringens satsing for reduksjon av mødre- og barnedødelighet. Norad var ansvarlig for å støtte opp om faglig og med pådriveraktivitet blant annet knyttet til utarbeiding av Den globale helsekampanjens 2010 rapport, lansering av FN Generalsekretærens Globale Strategi for kvinners og barns helse i New York i september 2011, og annet informasjonsmaterieell og andre konferanser.

Universitetet i Oslo (UiO) har gjennom sitt internasjonale engasjement innen helseinformatikk bistått en rekke samarbeidsland med å styrke sine nasjonale helseinformasjonssystemer og utdanne lokalt personell. Avtalen med UiO på 3,5 millioner kroner blir evaluert i 2011.

Det ble i 2010 inngått en avtale med ramme på 3 mill. kroner med det internasjonale partnerskapet Health Alliance. Dette er en ny stasning rettet mot å utvide bruken av mobiltelefoner innenfor helsesektoren, med tanke på både styring og varsling av akutte tilfeller, og i behandlingsøyemed.

Norad støtter også forskning innen global helse gjennom NFR-programmet GLOBVAC, som består av to delprogrammer: Global helseforskning og Vaksinasjonsforskning. På dette programmet ble det i 2010 publisert 47 forskningsartikler i tidsskrifter med referee-ordning og fem artikler i tidsskrifter uten referee-ordning. Programmet arrangerte også i 2010 en internasjonal konferanse i samarbeid med Universitetet i Tromsø, der 137 deltakere fra 17 land deltok.

Post 71 Andre helse og aidstiltak

Tildeling: 45 mill. kroner.

Norge bidro i 2010 med 15 mill. kroner til Det internasjonale aidsvaksineinitiativet (IAVI). IAVIs aktiviteter har støttet godt opp under målene for den norske støtten: IAVI mobiliserer støtte til vaksineutvikling gjennom distribusjon av informasjon, deltagelse i globale møter, oppsøkende virksomhet, kontakt med beslutningsmottagere og ved å samle ulike interessenter fra lokalsamfunn, politikere, akademia, samt interesse- og frivillige organisasjoner. I 2010 resulterte dette blant annet i et budsjett på ca 87 mill USD med bidrag fra myndigheter i blant annet Nederland, Irland, Spania og Japan, samt en rekke stiftelser inklusive Bill and Melinda Gates Foundation, bedrifter og enkeltpersoner.

En forebyggende vaksine som kan redusere nye hiv-infeksjoner, redde liv og redusere kostnader til behandling og pleie, antas å være det beste tiltak for å bekjempe hiv-epidemien. IAVI har som sin oppgave å sikre utvikling av trygge, effektive og tilgjengelige hiv-vaksiner. USD 64 mill gikk til forskning og utvikling i 2010, og ble brukt til følgende aktiviteter:

- Tre potensielle vaksiner ble testet i 5 kliniske studier, i samarbeid med industri, akademiske og kliniske forskningsmiljøer i nord og sør.
- Evaluering av nytt vaksineregime
- Forskning og utvikling av potensielle vaksiner til å forebygge hiv-smitte og kontrollere hiv-infeksjon
- IAVI har i samarbeid med partnere publisert 24 forskningsartikler i tidsskrifter med etablerte fagfellellevurderinger.

IAVI opprettholder kapasitet innen klinisk utprøving i utviklingsland gjennom et nettverk av 11 kliniske forskningssentra og 13 forskningslaboratorier i Øst- og Sør-Afrika og India. Nettverket tester ut potensielle vaksiner, støtter opp under produktutvikling og bidrar til epidemiologiske studier. IAVI har inngått partnerskap med over 40 akademiske, bioteknologiske og farmasøytiske organisasjoner innen forskning og utvikling. IAVI vurderer videre jevnlig de mest lovende og

innovative konsepter og teknologier utenfor AIDS-vaksinefeltet gjennom sitt Innovasjonsfond. Dette fondet gir tilskudd til små og mellomstore bioteknologibedrifter, og inkludert 14 partnere i 2010.

Det internasjonale partnerskap for mikrobisider (IPM)

IPM er et produktutviklingspartnerskap der produkter foreløpig er hovedfokus. En mikrobisid er et produkt som forhindrer seksuell overføring av hiv-viruset. Norge bidro i 2010 med 20 millioner til IPM. Norsk støtte har vært særlig viktig fordi det har vært vanskelig for IPM å anskaffe tilstrekkelig midler til sin portefølje. En grunn til dette kan være manglende resultater innen forskning og utvikling av mikrobisider. Situasjonen ble sannsynligvis forsterket av finanskrisen i 2008. Spesielt er de kommende kliniske utprøvingene kostnads- og ressurskrevende. Imidlertid har vellykkede resultater innen feltet det siste året, sterke prioriteringer og klart fokus, ført til økt samarbeid mellom ulike aktører innen feltet.

Det gjenstår fortsatt flere år med forskning før mikrobisid-produktet vil være tilgjengelig på markedet. IPM arbeider for at produktet skal bli bredt akseptert og kunne tas i bruk av kvinner som trenger det så snart det blir tilgjengelig på markedet. Dette skjer gjennom strategisk planlegging av produktets design blant annet ved kartlegging av kvinners behov og ønsker. Det er blant annet stort fokus på at produktene skal være billige slik at de vil kunne bli anvendt i utviklingsland. Avtaler med farmasøytisk industri gjør at IPM kan videreutvikle enkelte produkter uten lisenskrav. IPM arbeider videre aktivt for å tilrettelegge for godkjenning av produktet så snart det er klart. Når sikre og effektive mikrobisider en dag blir tilgjengelig på markedet vil det antagelig være muligheter for at andre finansieringsmekanismer for legemidler og andre forebyggende produkter slik som det Globale Fondet vil kunne sikre tilgjengelighet på markedet.

---0---

Norad

Direktoratet for utviklingssamarbeid

Adresse:

Postboks 8034 Dep, 0030 OSLO

Besøksadresse:

Ruseløkkveien 26, Oslo

Tel: +47 22 24 20 30

Fax: +47 22 24 20 31

postmottak@norad.no

www.norad.no

